

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การเลือกพื้นที่

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ตีเด่นโรงเรียนกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีในพื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือก ศึกษาด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) โดยมีหลักการที่สำคัญคือเป็น พื้นที่ที่สอดคล้องกับลักษณะ โครงสร้างสังคมของชุมชนที่จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของ ชุมชนที่มีปรากฏการณ์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจนได้รับการ ประเมินเป็นโรงเรียนตีเด่นและเป็นโรงเรียนต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งชุมชนที่ผู้วิจัย คัดเลือกในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ชุมชนเทศบาลกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนโรงเรียนที่ผู้วิจัย ศึกษาคัดเลือกในครั้งนี้ คือ โรงเรียนกันทรารมย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและสอบถามผู้รู้ในวงการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและเป็น โรงเรียนที่มีคุณสมบัติตรง ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ เป็นโรงเรียนที่ทำการสอนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงาน รับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน เป็นโรงเรียน ต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน แต่เพื่อให้ผู้ให้ ข้อมูลหลักเกิดความเชื่อมั่นในผู้วิจัยและเกิดความเต็มใจที่จะให้รายละเอียดข้อมูลแก่ผู้วิจัยทุก ประเด็นที่ศึกษา ผู้วิจัยจึงปกป้องผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้เกี่ยวข้องทุกคนโดยการ ใช้ชื่อบุคคลการเป็น ชื่อสมมุติ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและโรงเรียนนำมาวิเคราะห์ เป็นข้อมูลจริงในพื้นที่ที่ศึกษาซึ่ง ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ระดับลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักการจัดกลุ่มสนทนา การสังเกตและการจดบันทึก ทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับชุมชน โรงเรียนและบริบทที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน กันทรารมย์

ที่ตั้งและสภาพทั่วไปของชุมชนเทศบาลกันทรารมย์ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอกันทรารมย์ ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครทางรถยนต์ประมาณ 597 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 520 กิโลเมตร, ห่างจากตัวจังหวัดศรีสะเกษ ทางรถยนต์ 26 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 20 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดอุบลราชธานี ทางรถยนต์ 30 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 23 กิโลเมตร

มีลักษณะที่ตั้งบนที่ลุ่มและคอนที่สูงต่ำสลับกันไป มีแหล่งน้ำธรรมชาติ 2 แห่ง คือ หนองน้ำบ้านคำเมย และหนองน้ำข้างที่ว่าการอำเภอกันทรารมณ

ได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลโดยผลของกฎหมายตามพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 มีพื้นที่รับผิดชอบ 6.9 ตารางกิโลเมตร เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 โดยปัจจุบันมีฐานะเป็นเทศบาลขนาดกลาง

อาณาเขต

ด้านทิศเหนือ – ติดกับบ้านสีถาน ตำบลคำเนียม ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ระยะ 1,300 เมตรและบ้านดุนไปทางทิศตะวันออกไปถนน รพช.ศรีสะเกษ 1003 – กันทรารมณำมีไฮลและถนนสายกันทรารมณ – ยางชุมน้อย ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 300 เมตร

ด้านทิศใต้ – ติดกับบ้านหนองทามใหญ่ ตำบลดุน ด้านตะวันออกติดกับบ้านหนองมะแซว ตำบลดุน ผ่านเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ และทางหลวงเลขที่ 2193 ศรีสะเกษ – กันทรารมณ

ด้านทิศตะวันตก – ติดกับบ้านสีถาน ตำบลคำเนียม ไปทางทิศเหนือ
ประชากร

เมื่อสิ้นเดือนพฤษภาคม 2547 เทศบาลตำบลกันทรารมณมีประชากรทั้งสิ้น 6,302 คน แยกเป็นประชากรชาย 3,060 คน ประชากรหญิง 3,242 คน โดยมีความหนาแน่นเฉลี่ย 0.001 คนต่อตารางเมตร มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 4,462 คน แยกเป็นชาย 2,151 คน และหญิง 2,311 คน มีจำนวนครัวเรือน 1,933 ครัวเรือน

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่มีการรวมตัวกันของชาวไทยที่มีเชื้อสายสืบต่อกันมากกว่า 2 ศตวรรษของชุมชนสี่เผ่า คือ ลาว ไทย เขมร และส่วย

เทศบาลตำบลกันทรารมณ มีพื้นที่ตั้งในเขตอำเภอกันทรารมณ จังหวัดศรีสะเกษ มีประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้มีเชื้อสาย ไทย ลาว และเชื้อสายไทย – จีน อยู่ร่วมกัน มีจำนวนชุมชนในเขตเทศบาลทั้งหมด 17 ชุมชน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ สภาพเศรษฐกิจโดยรวมขึ้นอยู่กับการค้าขาย ประกอบธุรกิจพาณิชย์การบริการขนาดเล็กเป็นการส่วนตัว ในบางส่วนและบางส่วนประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนา เลี้ยงสัตว์

ด้านการคมนาคม การจราจรและสาธารณูปโภค

ชุมชนกันทรารมณมีเส้นทางคมนาคมขนส่งติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงไปมาสะดวกทั้งทางรถยนต์และรถไฟ

- ทางรถยนต์ การคมนาคมขนส่งทางรถยนต์สามารถใช้เส้นทางโดยทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัดและทางหลวงท้องถิ่น เป็นเส้นทางติดต่อภายในอำเภอและเชื่อมต่อกับจังหวัด อุบลราชธานีและจังหวัดยโสธร และเส้นทางคมนาคมทางผ่านระหว่างกรุงเทพ – อุบลราชธานีของ รถโดยสารประจำทางของบริษัทขนส่งจำกัดและบริษัทเอกชนอีกหลายบริษัทให้บริการ

- ทางรถไฟ มีรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ สายกรุงเทพถึงอุบลฯและสาย นครราชสีมาถึงอุบลฯ ผ่านสถานีกันทรารมย์ เทียบขึ้น จำนวน 10 เที่ยว ล่อง จำนวน 10 เที่ยว

- ทางน้ำ เส้นทางคมนาคมขนส่งทางน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำมูล ไหลผ่านกันทรารมย์ที่ ตำบลดุน ที่บ้านหนองทามใหญ่ ตำบลดุน แต่ปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมใช้เส้นทางคมนาคมทางน้ำ การจัดการขนส่งภายในเขตเทศบาลฯ ยังไม่มีส่วนใหญ่นักจะใช้รถสามล้อและมอเตอร์ไซด์ รับจ้าง

การไฟฟ้า – การประปา

การไฟฟ้าในเขตเทศบาลฯ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้รับผิดชอบ ในการบริการในปี พ.ศ. 2543 มีผู้ใช้บริการ จำนวน 1,501 ราย ปริมาณกระแสไฟฟ้า 193,432 หน่วย การใช้น้ำประปาเพื่อผู้บริโภครุคและอุปโภคอยู่ในความรับผิดชอบของประปาส่วนภูมิภาค อำเภอกันทรารมย์ซึ่งมีกำลังผลิต 50 ลูกบาศก์เมตร/ ชั่วโมง ในปี พ.ศ. 2543 มีผู้ใช้บริการ 800ครัวเรือนและปริมาณการใช้ 500 ลูกบาศก์เมตร/วัน

การสื่อสารและการโทรคมนาคม

ด้านไปรษณีย์และโทรเลข มีที่ทำการไปรษณีย์ฯในเขตเทศบาล 1 แห่ง ให้บริการ รับ-ส่ง ไปรษณีย์ภัณฑ์ พัสดุไปรษณีย์และโทรเลข

ด้านโทรศัพท์ ประชาชนภายในเขตอำเภอกันทรารมย์ มีผู้ใช้บริการโทรศัพท์จาก องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย จำนวน 781 เลขหมาย บริษัทร่วมสัมปทาน จำนวน 346 เลขหมาย

ด้านหอกระจายข่าว ภายในเขตเทศบาลตำบลกันทรารมย์เป็นหอกระจายข่าวแบบ ไร้สาย ส่งคลื่นความถี่ให้กับชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยมีหอกระจายข่าว 16 จุด สามารถให้บริการ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 65 ของพื้นที่เทศบาลการใช้ที่ดินบริเวณใจกลางเทศบาลฯ จะเป็น ย่านการค้า อาคารพาณิชย์ ที่อยู่อาศัย และส่วนราชการต่าง ๆ (โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กจะอยู่นอกเขตเทศบาล และพื้นที่ล้อมรอบถัดออกไปจะเป็นพื้นที่การเกษตรตามลำดับ) การจราจรมีถนนสายหลักจำนวน 13 สาย

การประกอบอาชีพในชุมชน

เมื่อพิจารณาถึงรายได้เฉลี่ย ต่อปีประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกันทรารมย์ ปรากฏว่ามี รายได้ เฉลี่ยประมาณ 1,5000 บาท/ครัวเรือน หรือเฉลี่ยประมาณเดือนละ 5,000 บาท/คน/เดือน ภายในเขตชุมชนเทศบาลตำบลกันทรารมย์ มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนน้อย จะมี เฉพาะในชุมชนรอบนอก เช่น ชุมชนโนนเปือย, ชุมชนหนองบอนเหนือ/ใต้และมีผลิตผลทาง การเกษตรเพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่จะเป็นการทำนาปลูกข้าว ทำนา 14,305 ครัวเรือน ทำสวน 3,350 ครัวเรือน ทำไร่ 1,413 ครัวเรือน

การผลิตภาคอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลตำบลกันทรารมย์มีไม่มากนัก ที่มีจะเป็น โรงงานขนาดเล็กจำพวกที่ 1 ที่ไม่ต้องยื่นขออนุญาต เช่น โรงงานผลิตน้ำ/น้ำแข็งยูนิท โรงสีข้าว ขนาดเล็ก

ส่วนการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านมีน้อยมากมีกลุ่มทอผ้าที่ชุมชน โลกสะอาด เพียง 1 แห่ง เนื่องจากอำเภอกันทรารมย์ มีที่ตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์จัดแนวเขตจังหวัด ไกลเคียงจึงมีลักษณะเป็นทางผ่านระหว่างจังหวัดศรีสะเกษกับจังหวัดอุบลราชธานี สถานที่ ท้องเที่ยวทั้งเชิงประวัติศาสตร์และเชิงธรรมชาติจึงไม่มีความเด่นชัด การท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็น ลักษณะภายในอำเภอเดียวกันเป็นการสืบสานงานประเพณีวัฒนธรรมอีสาน ตามลักษณะหลักการ ปกครองท้องถิ่นเดิม (ฮิด 12 ครอง 14) ที่มีมาแต่ในอดีตซึ่งการจัดการทำบุญเป็นบุญคุ้มบ้านมาก ว่ารายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวจึงไม่อาจจะนำมาเป็นตัวชี้วัดด้านการเศรษฐกิจได้ เนื่องจากยังไม่มี แหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน

ด้านวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

ชุมชนเทศบาลตำบลกันทรารมย์มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงมีความผูกพันกับ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับตำนาน/หรือพุทธประวัติเป็นสำคัญนำมาเป็นเครื่อง กำหนดการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขและลักษณะการปกครองตามครรลองแห่ง ฮิด 12 ครอง 14 ที่ยึดถือมาแต่อดีตกาลจวบจนถึงปัจจุบันถือปฏิบัติสืบมา คือ

1. บุญพระเวส เป็นการทำบุญในเดือนสี่ เป็นการเทศน์เล่าเรื่องราวในการทำความดีใน การบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ในชาติภพที่สิบของพระพุทธเจ้าก่อนตรัสรู้ปรินิพพาน เรียกว่า เทศน์ มหาชาติ ซึ่งจะมีการหมุนเวียนกันจนครบทุกวัด

2. บุญบั้งไฟ คือบุญเดือนหก เป็นประเพณีขอฝนที่มีมาแต่โบราณกาลจากความเชื่อใน เรื่องของพญานาคผู้มีหน้าที่ในการให้น้ำบนสวรรค์ เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลใช้ในการ เพาะปลูกพืชไร่และทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยจะมีการแห่บั้งไฟจัดริ้วขบวนพอย่นรำ เช็งลิดา อ่อนช้อยงดงาม ตามประเพณีอีสาน บั้งไฟที่จัดขบวนกัน ในชุมชนเทศบาลตำบลกันทรารมย์จะเน้น

บั้งไฟขนาดเล็ก (บั้งไฟน้อย) (บั้งไฟจะมี 3 ขนาด ได้แก่ บั้งไฟน้อย, บั้งไฟหมื่น, บั้งไฟแสน) และนำไปรวมตัวจุดถวายพระยาแถนและแข่งขันความสูงกันที่บ้านโคกสะอาด เป็นประจำทุกปี บุญบั้งไฟในแต่ละปีจะมีความสนุกสนานครื้นเครงมากประชาชนส่วนใหญ่จากชุมชน/คุ้มบ้านต่าง ๆ ทั้งตำบลใกล้เคียง จะมาเที่ยวชมและแข่งขันการจุดบั้งไฟกันจำนวนมาก

3. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา กำหนดขึ้นทุกเดือนแปด มีการหล่อเทียนและตกแต่งต้นเทียนทั้งที่แกะสลักและเทียนมัด มีขบวนการพอรำจากโรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนมัธยมกันทรรมณ์ตลอดจนชาวคุ้มวัดต่าง ๆ 6 คุ้มวัดแห่ไปรวมกันที่วัดที่ได้รับฉันทานุมัติร่วมกันของประชาชนหมู่ชนเวียนไปในแต่ละปี มีการแสดงสมโภชน์และการแสดงต่าง ๆ ของนักเรียนตลอดคืนโดยเทศบาลให้การสนับสนุนรางวัลแก่คุ้มวัด นอกจากนี้ยังมีงานประเพณีสงกรานต์ แห่พระที่ประชาชนเคารพนับถือ โดยเทศบาลตำบลกันทรรมณ์จัดให้มีขึ้นเป็นประจำทุกปี

ด้านการศึกษา

มีสถานศึกษา ทั้งระดับก่อนวัยเรียน, และในวัยเรียน ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ดังนี้ ระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง อนุบาล 3 ขวบ ในสังกัดเทศบาล จำนวน 1 แห่ง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 แห่ง บุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและพัฒนาโรงเรียน

ในชุมชนกันทรรมณ์ มีบุคคลที่ให้ข้อมูลหลัก และมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลายคนโดยมีบุคคลผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะกล่าวถึงเพื่อที่จะได้วิเคราะห์ถึงบทบาทและทัศนคติในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและเพื่อให้ได้ภาพรวมของชุมชนได้ชัดเจนขึ้นและชัดเจนตรงกับปรากฏการณ์ซึ่งขอกล่าวถึงประวัติและบทบาทของบุคคลเหล่านี้ พอสังเขปดังนี้

1. เจ้าอาวาสวัดกันทรรมณ์ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนกันทรรมณ์ ปัจจุบันอายุประมาณ 70 ปี 40 พรรษา มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนและอาศัยชุมชนมาตลอดเป็นบุคคลที่เป็นเสมือนจุดศูนย์กลางของชุมชนกันทรรมณ์ เนื่องจากเป็นเจ้าคณะอำเภอและเป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนปัจจุบันมีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนด้านการพัฒนาในหลายด้านโดยเฉพาะในหลายด้านการจัดการศึกษาและเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพยากรมาสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน โดยเป็นคณะกรรมการในการขอความร่วมมือจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินให้โรงเรียนทุกครั้งจะได้รับการยอมรับว่าเป็นเสาหลักของชุมชน นอกจากนั้นท่านยังช่วยเหลือโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยรับผิดชอบในวิชาจริยศึกษาโดยนักเรียนในแต่ละชั้นจะมีตารางเรียนที่วัดซึ่งอยู่ด้านหลังโรงเรียนนักเรียนทุกคนจะได้อบรมคุณธรรม จริยธรรม และความประพฤติปฏิบัติจากเจ้าอาวาสทุกคน

2. นายกเทศมนตรีกันทรารมณ์ ปัจจุบันอายุ 49 ปี เป็นนายกเทศมนตรีเป็นสมัยที่ 2 แล้วนับว่าเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและโรงเรียนเป็นอย่างมากเพราะนอกจากดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีแล้วยังได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนกันทรารมณ์และนายกสมาคมผู้ปกครองโรงเรียนกันทรารมณ์ อีก เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องและเป็นผู้มีส่วนผลักดันงบประมาณของทางราชการเข้ามาพัฒนาโรงเรียนและช่วยเหลือกิจการงานของโรงเรียนประสานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้ราบรื่นและร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาทุกครั้ง

3. ผู้บริหารโรงเรียน อายุประมาณ 46 ปี วุฒิการศึกษาปริญญาโทวิชาเอกบริหารทรัพยากรมนุษย์จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) รับราชการมาแล้วประมาณ 28 ปี ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้บริหาร โรงเรียนดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนในฝันของกระทรวงศึกษาธิการและเป็นโรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทาน ปี 2547 เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนเป็นการดำเนินงาน โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมย้ายมาอยู่โรงเรียนกันทรารมณ์เมื่อปี 2545 เป็นผู้ทำงานจริงจังก้มหน้าจุ่มเหง้า เข้ากับชุมชนและเจ้าอาวาสร่วมทั้งคณะกรรมการศึกษาและนายกเทศมนตรีได้ดีเป็นผู้บริหารที่มีผลงานโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและชุมชน

สภาพที่เป็นปัญหาในชุมชนกันทรารมณ์

1. ปัญหาสภาพแวดล้อมที่กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน

เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม คือ การทำนา และการทำสวนพริก, หอม, กระเทียม แต่จากปรากฏการณ์ธรรมชาติ ทำให้ในปีที่ผ่านมาเกิดอุทกภัยการทำนาได้ผลน้อย และการทำสวนพริก, หอม, กระเทียมไม่ได้ผลเท่าที่ควรประชาชนส่วนใหญ่จึงขาดรายได้จากการจำหน่ายพริก, หอม, กระเทียมซึ่งเป็นรายได้หลักประจำปีของแต่ละครอบครัวไป ความเป็นอยู่จึงค่อนข้างฝืดเคืองเพราะต้องนำเงินเก็บมาใช้ ตัวอย่างเช่น ปีที่แล้วน้ำท่วมข้าวในนาสวนพริก หอม กระเทียมเสียหายมาก ปีนี้ก็ยังข้งช่วงหน้าฝนน้ำไม่ท่วม

2. ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ชุมชนเทศบาลตำบลกันทรารมณ์ เป็นเมืองขนาดกลางเป็นพื้นที่ ๆ มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดค่อนข้างน้อยแต่อย่างไรก็ตามเทศบาลตำบลกันทรารมณ์ยังได้มีมาตรการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกับอำเภอ, จังหวัดและประชาชนอย่างต่อเนื่องซึ่งนับว่าได้ผลดีมากและไม่ปรากฏข้อมูลว่ามีผู้เสพ, ผู้ค้า ในเขตกันทรารมณ์แต่ยาเสพติดเป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน และแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว สาเหตุประการหนึ่งที่มีการศึกษา พบว่าเกิดจากปัญหา

ความอ่อนแอของครอบครัวและชุมชน หรือปัญหาด้านรายได้ไม่พอรายจ่าย เทศบาลจึงร่วมกันกับประชาชนจัดตั้งชุมชนเข้มแข็งร่วมกันคิดตามและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดบรรลุนิติเป้าหมาย คือ ไม่มีผู้เสพ, ผู้ค้า, และหรือการลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดเพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

3. ปัญหาด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม

การพัฒนาด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนสำหรับเทศบาลตำบลกันทรารมย์มีปัญหาด้านสาธารณสุข คือ สถานบริการสาธารณสุขที่ให้บริการชุมชนยังไม่ครอบคลุมเต็มพื้นที่ และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึงประชาชนได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาล ไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย และยังขาดการดูแลสุขภาพตนเองอย่างต่อเนื่องส่วนปัญหาและความต้องการด้านสวัสดิการสังคมคือการสงเคราะห์ราษฎรที่ด้อยโอกาส ตลอดจนผู้เดือดร้อนจากภัยพิบัติต่าง ๆ ยังไม่ทั่วถึงเนื่องจากมีงบประมาณจำกัด ดังนั้น เทศบาลตำบลกันทรารมย์จึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าว โดยการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และให้ความรู้แก่ประชาชน ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายต่อไป แม้ว่าชุมชนกันทรารมย์จะเป็นชุมชนขนาดเล็กไม่ใหญ่นักแต่ไม่มีปัญหาเรื่องเชื้อชาติหรือชนกลุ่มน้อย แต่มีประเพณีขนบธรรมเนียมทั้งค่านิยมประชาชนและชุมชนให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ งานบุญบั้งไฟ เป็นต้น

4. ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง

ประเทศไทยอยู่ในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสำคัญ และเทศบาลตำบลกันทรารมย์ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดก็ได้มีการเลือกตั้งใน 2 รูปแบบ คือ การเลือกตั้งผู้บริหาร (นายกเทศมนตรี) โดยตรง และเลือกสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อไปทำหน้าที่แทนประชาชนในสภาเทศบาล แต่ปัญหาของเทศบาลตำบลกันทรารมย์คือประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองค่อนข้างน้อยจึงจะเห็นได้จากจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2547 มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงร้อยละ 65.95 ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า คนให้ความสนใจทางการเมืองน้อยลง และมีบัตรเสียมากถึงกว่าร้อยละ 3

ดังนั้น จึงเป็นภาระสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องพัฒนาเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองการปกครองของเทศบาลตำบลกันทรารมย์มีการพัฒนาที่ถูกต้องและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยต่อไป

5. ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชุมชนเทศบาลตำบลกันทรารมย์ เป็นชุมชนที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ดังนั้นปัญหาประการหนึ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของเมือง คือ ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะมูลฝอยที่มีปริมาณมากขึ้นทำให้มีปัญหาในการจัดเก็บ การปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ปัญหามลพิษและที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหาขาดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน ดังนั้นการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลกันทรารมย์จึงเน้นเรื่องในการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันทั้งนี้เพื่อ

สภาพแวดล้อมในเขตเทศบาลตำบลกันทรารมย์ มีความสวยงามปราศจากมลพิษ มลภาวะทางสิ่งแวดล้อม สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นเมืองที่น่าอยู่ น่าอาศัย และมีความปลอดภัย

บทสรุป: ลักษณะของชุมชนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนพัฒนาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากพื้นที่ แม้ว่าในชุมชนจะมีปัญหาทางด้านสังคมพอสมควร แต่ก็พบว่า ชุมชนกันทรารมย์เป็นชุมชนที่มีลักษณะทางด้าน โครงสร้าง ชุมชนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่ที่ศึกษาหลายประการ คือ

1. **ลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชน** เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีรกรากดั้งเดิมอยู่ในชุมชน และมีความเกี่ยวพันกันในฐานะเครือญาติสืบเนื่องกันมาประกอบกับไม่ค่อยมีคนย้ายถิ่นออกไปหรือเข้ามาในชุมชนมาก ทำให้คนในชุมชนค่อนข้างคุ้นเคยและรู้จักกันแบบญาติลักษณะของความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจึงเป็นแบบปฐมนิยามมากกว่าวาทินิยาม และการที่คนในชุมชนไม่ค่อยย้ายถิ่นออกไปนี้เอง ที่ทำให้มีประชากรในวัยที่มีความพร้อมสามารถร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาได้จนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของชุมชน

2. **วัฒนธรรมในชุมชน** การที่คนในชุมชนมีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการร่วมมือร่วมใจในการจัดการศึกษาในอดีต มาจนถึงการมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติในปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชุมชนมีลักษณะที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ

3. **ค่านิยมของชุมชน** การที่คนในชุมชนส่วนใหญ่มีความเคารพนายกเทศมนตรีและผู้บริหาร โรงเรียนทำให้มีค่านิยมในเรื่องการนับถือผู้นำอาวุโสกว่าประกอบกับในชุมชนมีเจ้าอาวาสซึ่งเป็นหลักและเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาการศึกษา สิ่งเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งที่จูงใจให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

4. คุณภาพของประชาชน แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะจบการศึกษาเพียงการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่เนื่องจากอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีถึงอำนวยความสะดวกและมีสิ่งแวดลอมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตรวมทั้งมีความสามารถในการพึ่งตนเอง และมีโอกาสรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัยจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และการประกาศตามหอกระจายข่าวในชุมชนทำให้ประชาชนมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์และสามารถปรับตัวให้เข้ากับแนวทางการพัฒนาชุมชนในลักษณะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้มากขึ้นจนประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

5. ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ชุมชนกันทรารมณีสถิตลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชาชนในชุมชนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีถนนลาดยางตัดผ่านตรงกลางตามทางยาว การตั้งถิ่นฐานของบ้านเรือนมีความใกล้ชิดกันมาก มีบ้านหลายหลังตั้งอยู่ในบริเวณเขตรั้วเดียวกันในกลุ่มเครือญาติ เป็นลักษณะที่ง่ายต่อการติดต่อสัมพันธ์กัน ทำให้ง่ายต่อการรวมตัวและการสื่อสารซึ่งกันและกันทำให้คนในชุมชนต้องอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยกันมากกว่าการอยู่ร่วมกันแบบต่างคนต่างอยู่ซึ่งง่ายต่อการติดต่อประสานงานและการมีส่วนร่วมของชุมชน

6. ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของชุมชน จากสภาพของชุมชนพัฒนาที่มีแม่น้ำสายหลัก 1 สายไหลผ่านคือแม่น้ำมูล/และมีลำน้ำ 4 สายไหลผ่าน มีการชลประทานสมบูรณ์ประกอบกับมีดินดีเหมาะแก่การเพาะปลูก ทำให้คนในชุมชน มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตและสามารถให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนได้เป็นอย่างมาก

จากลักษณะของชุมชนกันทรารมณีสถิตต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและจากการที่คนในชุมชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองสูง เช่น สามารถประกอบอาชีพที่พึ่งตนเองได้มีส่วนพริก,หอม,กระเทียม,มีที่ดินทำการเกษตรมีแหล่งน้ำจากชลประทานและแม่น้ำมูลนับเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียนในการจัดการศึกษาจนประสบผลสำเร็จมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้อย่างชัดเจนกว่าชุมชนอื่นทำให้ผู้วิจัยคาดว่าจะได้พบปรากฏการณ์นี้ในชุมชน และจะได้ศึกษาเรื่องนี้ในรายละเอียดต่อไป

ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

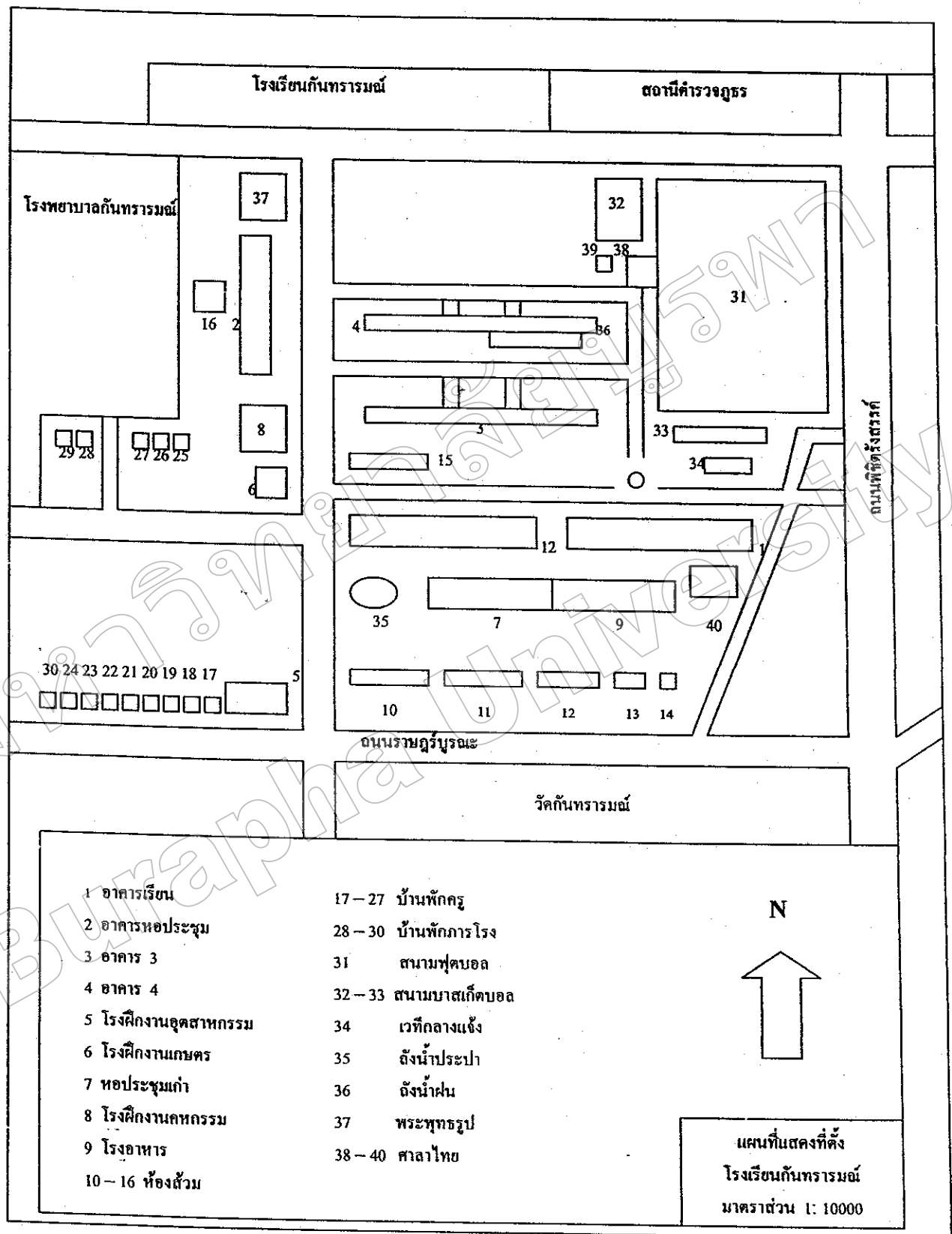
ที่ตั้งสภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนกันทรารมณีสถิตอยู่ติดถนนของเทศบาล ซึ่งเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ด้านหลังโรงเรียนตั้งอยู่ติดกับวัด มีประตูขนาดกว้างเปิดโล่งให้ติดต่อกันได้ตลอดเวลา เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเปิดสอนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันมีครูทั้งหมด 84 คนเป็นครูชาย 32 คนรวมผู้บริหารโรงเรียนและครูหญิง 52 คนมีครูที่เป็นคนในพื้นที่และอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ใกล้กับโรงเรียนจำนวน 50 คนมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 2,413 คน แยกเป็นนักเรียนชาย 1,023 คนนักเรียนหญิง 1,369 คนและมีนักการภารโรง 9 คนและพนักงานขับรถ 1 คน

บริเวณโรงเรียนและแผนผังแสดงที่ตั้งอาคารและสถานที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน

โรงเรียนกันทรารมณีนีมีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 35 ไร่ 1 งาน 38 ตารางวา ที่เป็นที่กรรมสิทธิ์ของโรงเรียนส่วนพื้นที่ที่เหลือที่เป็นสนามกีฬาที่ตั้งของเสาธงไปจนถึงสนามบาสเกตบอล, วอลเลย์บอลส่วนการจัดการบริเวณ โรงเรียนและที่ตั้งของอาคารและสถานที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน มีดังนี้

อาคารที่ 1 เป็นอาคารแบบ 216 ลักษณะเป็นตึกปูนก่อสร้างในปี 2533 โดยเงินงบประมาณใช้เป็นห้องเรียน 14 ห้องและห้องพิเศษ 2 ห้อง อาคารที่ 2 อาคารแบบ 101ล/27 พิเศษใช้เป็นหอประชุมก่อสร้างในปี พ.ศ. 2538 อาคารหลังที่ 3 เป็นแบบ 216 ก เป็นอาคารไม้ 2 ชั้นก่อสร้างในปี พ.ศ. 2520 ใช้เป็นห้องเรียน 8 ห้องห้องพิเศษ 6 ห้องและห้องบริการ 2 ห้อง อาคารหลังที่ 4 เป็นอาคารเรียนแบบ 216 ค เป็นตึกก่อสร้างในปี พ.ศ. 2526 ใช้เป็นห้องเรียน 5 ห้อง ห้องพิเศษ 11 ห้อง โดยเงินงบประมาณนอกนั้นเป็นอาคารประกอบโรงอาหาร โรงฝึกงาน และบ้านพักครู ดังรายละเอียดที่แจ้งในภาพที่ 5



ภาพที่ 5 แผนผังโรงเรียนกันทรารมย์

การบริหารและโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน

โรงเรียนกันทรารมณีนีมีโครงสร้างการบริหารตามแบบที่กำหนดขึ้น โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้บริหาร โรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ ในโรงเรียนออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายพัฒนานักเรียนและฝ่ายการวางแผนและพัฒนา โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนกันทรารมณีนีเป็นโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนที่ที่คณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดขึ้น ใช้เป็นเฉพาะแบบของโรงเรียนในพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของโรงเรียน คือ

1. ฝ่ายอำนวยการบริหาร ดำเนินงานเกี่ยวกับการอำนวยการบริหาร โดยแบ่งรอง

ผู้อำนวยการบริหารคนที่ 1 รับผิดชอบและแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ

1.1 หัวหน้าฝ่ายอำนวยการบริหารคนที่ 1 งานธุรการ งานวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง งานสรรหาบรรจุแต่งตั้งและการออกจากราชการ งานเสริมสร้างประสิทธิภาพภายใน การปฏิบัติราชการและการประเมินประสิทธิภาพ งานวินัยและการรักษาวินัย งานทะเบียน ประวัตินักเรียนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

1.2 หัวหน้าฝ่ายอำนวยการบริหารคนที่ 2 รับผิดชอบ งานบริหารการเงิน งานบริหารบัญชี งานวัสดุและสินทรัพย์ งานยานพาหนะ งานระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา งานจัดระบบการควบคุมภายใน งานตรวจสอบภายใน งานเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบภายใน

2. ฝ่ายวิชาการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการด้านบุคลากรโรงเรียนแบ่งออกได้

3 ฝ่าย คือ

2.1 หัวหน้าฝ่ายวิชาการคนที่ 1 รับผิดชอบงานเลขานุการฝ่าย งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา งานหัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ งานประสานงานและจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการตามอัธยาศัย งานวัสดุ

2.2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการคนที่ 2 รับผิดชอบงานทะเบียนนักเรียน งานทะเบียนวัดผล งานวัดผลประเมินผลเทียบโอนผลการประเมิน งาน GPA และ PR งานรับนักเรียนใหม่ งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานแนะแนว งานตารางเรียนตารางสอน งานเลขานุการศูนย์คณิต งานเลขานุการศูนย์คอมพิวเตอร์ งานเลขานุการศูนย์ภาษาไทย

2.3 หัวหน้าฝ่ายวิชาการคนที่ 3 รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา งานนิเทศภายใน งานพัฒนาสื่อวัฒนธรรม งานศูนย์กลางดาวเทียม งานศูนย์พัฒนาวิชาชีพครู งานห้องสมุด งานศูนย์วิทยบริการ งานส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน งานแหล่งเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ฝ่ายพัฒนานักเรียน ดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับนักเรียนมีรองผู้อำนวยการคนที่ 3 แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

3.1 หัวหน้าฝ่ายพัฒนานักเรียนคนที่ 1 รับผิดชอบงานเลขานุการฝ่าย, งานส่งเสริมระเบียบวินัยคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน งานอาจารย์ที่ปรึกษา งานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน งานวัสดุประจำฝ่าย

3.2 หัวหน้าฝ่ายพัฒนานักเรียนคนที่ 2 รับผิดชอบงานควบคุมความประพฤติและลงโทษนักเรียน งานเวรยาม งานรักษาความปลอดภัย งานส่งเสริมวินัยจราจร งานป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด งานประเมินคุณลักษณะอันประสงค์ของนักเรียน งานคณะดี

3.3 หัวหน้าฝ่ายพัฒนานักเรียนคนที่ 3 งานควบคุมสัมพันธ์กับชุมชน งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานเลขานุการสมาคมผู้ปกครองและครู งานเลขานุการสมาคมศิษย์เก่า งานส่งเสริมประชาธิปไตยและคณะกรรมการนักเรียนและกิจกรรมพิเศษ

4. ฝ่ายวางแผนและพัฒนา มีคนที่รับผิดชอบแบ่งออกเป็น ฝ่ายวางแผน 3 ฝ่าย คือ

4.1 หัวหน้าฝ่ายวางแผนและพัฒนาด้านที่ 1 รับผิดชอบงานแผนงานการจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร งานจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา งานจัดทำและขอเสนองบประมาณแผน PCC งานจัดสรรงบประมาณและจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี งานเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลงานติดตามประเมินผลโครงการ

4.2 หัวหน้าฝ่ายวางแผนและพัฒนาด้านที่ 2 รับผิดชอบงานเลขานุการฝ่าย งานประชาสัมพันธ์งานอนามัยโรงเรียน งานโสตทัศนศึกษา งานโภชนาการ งานบ้านพักครู งานสวัสดิการ งานวัสดุประจำฝ่าย งานกิจกรรมสหกรณ์

4.3 หัวหน้าฝ่ายวางแผนและพัฒนาด้านที่ 3 รับผิดชอบงานพัฒนาอาคารสถานที่ งานพัฒนาสภาพแวดล้อม งานพัฒนาระบบสาธารณูปโภค งานพัฒนาระบบสาธารณูปโภค งานให้บริการหอประชุมใหญ่ งานให้บริการห้องโสต ห้องประชุม งานระบบ 5 ส ห้องเรียน ฝ่ายหมวด งานและห้องพิเศษ งานให้บริการสนามกีฬา งานนักการภารโรง

ส่วนในด้านการบริหารโรงเรียน หลังจากที่ผู้บริหารโรงเรียนได้มอบหมายให้คณะครูรับผิดชอบในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในโรงเรียน คือ การรับผิดชอบในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งหรือหลายงาน 4 ฝ่ายคณะครูยังมีการปฏิบัติงานที่สำคัญ คือ การเป็นครูประจำชั้นครูประจำวิชาหรือครูพิเศษอื่น ๆ เช่น ครูผู้รับผิดชอบงานสหกรณ์โรงเรียน ซึ่งบริหารโรงเรียนจะมอบหมายหน้าที่ให้คณะครู โดยพิจารณาที่ความสามารถวิชาเอกที่เรียนจบมา ในลักษณะที่มีการปรึกษาหารือกันก่อนที่บริหารโรงเรียนจะตัดสินใจสั่งการ โดยผู้บริหาร โดยจะมอบอำนาจการตัดสินใจในการทำงานเรื่องวิชาการให้ครูผู้สอนหรือคณะครูสามารถตัดสินใจในการดำเนินการ โดยไม่ต้องรอการตัดสินใจของ

ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนเรื่องการบริหารงานบุคคลและการเงินเป็นสิ่งที่คณะครูไม่ต้องรอการตัดสินใจจากผู้บริหารโรงเรียน ส่วนเรื่องการบริหารงานอื่นๆ นอกเหนือจากนี้จะแบ่งโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมทั้งเรื่องงานวิชาการและงานวางแผน ซึ่งจะมอบหมายให้แต่ละฝ่ายเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระ

ประวัติโรงเรียน

ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนกันทรารมณ เป็นสถานศึกษา เดิมสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีพื้นที่ 35 ไร่ 1 งาน 38 ตารางวา ตั้งอยู่เลขที่ 1 ถนนประชารังษณดี หมู่ 5 ตำบลดุน อำเภอกันทรารมณ จังหวัดศรีสะเกษ เขตเทศบาลตำบลกันทรารมณ รหัสไปรษณีย์ 33130 โทรศัพท์ 045-651143 โทรสาร 045-651532 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนกันทรารมณ ได้รับประกาศจัดตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอกันทรารมณเมื่อ พ.ศ. 2499 เริ่มเปิดการสอนเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2499 โดยมี นายสุรย์ สุภาพเป็นผู้ดูแล ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ ได้แต่งตั้งนายสิงคำ สมหอม ให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่เป็นคนแรก ต่อมาเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 โรงเรียนได้เปลี่ยนมาเป็นสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เขตการศึกษา 5 กระทรวงศึกษาธิการ จากอดีตถึงปัจจุบัน โรงเรียนกันทรารมณ มีผู้บริหารทั้งสิ้น 12 คน ผู้บริหารคนปัจจุบัน คือ นายอุทธา นันทพันธ์ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนระดับ 9

ปรัชญาของโรงเรียน: วิริเยน ทุกขมจเจติ: คนจักล่วงทุกข์ได้ เพราะความเพียร

คำขวัญ : คนตรี กีฬา วิชาการ ศิษย์ ก.ร. ต้องเก่งเรียน ไม่เกร และรักการกีฬา

อักษรย่อชื่อโรงเรียน: ก.ร.

สีประจำโรงเรียน : เขียว เหลือง สีเขียว หมายถึง ความสุข ความร่มเย็น เป็นสง่า สีเหลือง หมายถึง ความเป็นผู้มีปัญญา ความก้าวหน้า ความรุ่งโรจน์แห่งชีวิต

ดอกไม้ประจำโรงเรียน: ดอกทองอุไร

ปัญหาของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

อย่างไรก็ดีแม้ว่าโรงเรียนจะมีประวัติความเป็นมาที่มีการดำเนินการก้าวหน้าและมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีเพิ่มขึ้นเรื่อยมาโดยตลอดและโรงเรียนเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งในหน่วยงานระดับอำเภอ หน่วยงานระดับจังหวัดและหน่วยงานระดับกระทรวง แต่จากการศึกษาของผู้วิจัยก็พบว่า โรงเรียนยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหลายประการที่สำคัญได้แก่

1. ปัญหาขาดแคลนบุคลากรพบว่า แม้โรงเรียนจะมีความพร้อมในการจัดการศึกษาและได้รับการสนับสนุนในการดำเนินการจากผู้นำชุมชนคณะกรรมการโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนเป็นอย่างดีแต่โรงเรียนยังขาดแคลนบุคลากรอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากปีการศึกษา 2547 โรงเรียนเปิดสอนจำนวน 55 ห้องเรียน ครรรมมีบุคลากรตามเกณฑ์ 110 คน แต่โรงเรียนมีบุคลากรทั้งสิ้น 84 คน ยังขาดแคลนบุคลากรตามเกณฑ์อีกอยู่ถึง 26 คน ดังเห็นได้จากการสนทนากลุ่มของคณะครูว่า ครูทุกคนทุ่มเทกำลังกายใจและเวลาเพื่อให้โรงเรียนประสบผลความสำเร็จแต่ถ้ามีบุคลากรตามเกณฑ์จะแบ่งเบาภาระครูได้เยอะและสามารถทำการสอนได้เต็มที่แต่ในปัจจุบันครูต้องทำงานหลายอย่าง เช่น งานการเงิน พัสดุ และงานธุรการต่าง ๆ

2. ปัญหาข้อจำกัดด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน จากผู้ปกครองนักเรียน เนื่องจากความแตกต่างในด้านการเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับบุตรมีมาก ทั้งในส่วนของหลักสูตรที่ไม่เหมือนกัน รวมไปถึงความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยของการเรียน เช่น หนังสือเรียน วิธีการสอน นักเรียนส่วนใหญ่ผู้ปกครองจบการศึกษาสูงสุดเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในขณะที่นักเรียน หรือกรณีที่บุตรหลานกำลังเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ผู้ปกครองนักเรียนไม่ได้เรียนถึงระดับนี้ ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนไม่สามารถสอนให้บุตรหลานทำการบ้านหรือไม่สนับสนุนเรื่องการเรียนของลูกได้เต็มที่ และบางครั้งทำให้นักเรียน ไม่ยอมรับกับความสามารถด้านการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน

3. ปัญหาด้านงบประมาณสนับสนุน โรงเรียนกันทรารมณั์ ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบในฝัน เป็นโรงเรียนที่ได้รับการยกย่องชมเชยจากโรงเรียนอื่น ๆ และหน่วยงานในระดับสูงโรงเรียนต้องรักษาระดับความเป็นโรงเรียนต้นแบบและต้องพัฒนาเพื่อทันเหตุการณ์เพื่อให้นักเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีอุปกรณ์อาคารสถานที่รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนทันสมัย และเพียงพอต่อความต้องการ แต่งบประมาณมีน้อยและจัดสรรหาลำช้าดังจะเห็นได้จากงบประมาณจากห้องคอมพิวเตอร์และงบที่ใช้ในการจัดทำห้องคอมพิวเตอร์และห้องพิเศษอื่น ๆ รวมถึงการจัดทำภูมิศาสตร์สภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้มาจากงบบริจาคอื่น ๆ

บทสรุป: ลักษณะของโรงเรียนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนที่กล่าวมา พบว่า โรงเรียนมีลักษณะที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา หลายประการ เช่น

1. ที่ตั้งของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ติดกับวัดและตั้งอยู่กลางชุมชนจึงเป็นทำเลที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้ามาร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ง่ายทั้งการเล่น กีฬาและกิจกรรมของชุมชน

2. ผู้บริหารโรงเรียน เป็นที่ยอมรับของคณะครูและชุมชน ในเรื่องของความตั้งใจในการทำงานการประสานงานและการทุ่มเทและความสามารถที่ได้พัฒนาอาคารสถานที่และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้นจนผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชนมองเห็นความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ที่เป็นผลมาจากการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูจนได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนในพื้นที่ของกระทรวงศึกษาธิการ

3. คณะครู เนื่องจากมีคณะครูที่เป็นคนในพื้นที่และพักอาศัยอยู่ในชุมชนกันดารมณ เป็นส่วนใหญ่ซึ่งทางโรงเรียนได้มอบหมายให้ทำงานด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้ปกครองคณะครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะมีความรู้จักและคุ้นเคยกันเป็นการส่วนตัวมาก่อน ประกอบกับคณะครูมักจะร่วมในกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น ทำให้คนในชุมชนรู้จักคณะครู เกิดจากการยอมรับในการทำงาน และเป็นผลที่ทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการศึกษามากขึ้นและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและหน่วยงานทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชนที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนอย่างกระตือรือร้นและมักจะเป็นฝ่ายนำในการพัฒนาโรงเรียนและแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะประธานกรรมการศึกษาโรงเรียนดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีอีกตำแหน่งหนึ่ง ได้ช่วยผลักดันงบประมาณมาช่วยเหลือในกิจการและงานโรงเรียนในหลายด้าน

จากลักษณะของโรงเรียนกันดารมณการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นนับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความมั่นใจในการทำงานของคณะครู และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

แนวคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของชุมชน

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันดารมณ จังหวัดศรีสะเกษ ครั้งนี้เป็นการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ศึกษาจากปรากฏการณ์ในชุมชนที่เป็นพื้นที่ศึกษา โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ในระดับลึก (Indepth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น นายกสมาคมศิษย์เก่า และนายกสมาคมผู้ปกครองและการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (Homogeneous) ภายในกลุ่มจำนวน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครู กลุ่มคณะประชาชน กลุ่มผู้มีส่วนรวมมากในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและกลุ่มผู้มีส่วนร่วมน้อยในการจัดการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน และสังเกตจดบันทึก (Observation and Field-Note) จากปรากฏการณ์ในชุมชน แล้วนำผลของการศึกษานำมาเสนอเป็นภาพรวมของทุกกลุ่ม ซึ่งจะนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ตามลำดับดังนี้ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นเงื่อนไขสนับสนุนและเป็นอุปสรรค รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งจะนำเสนอโดยเชื่อมโยงกันดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแง่ของบุคคลหรือกลุ่มคณะบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกันทรารมย์ ซึ่งมีอยู่หลายฝ่ายพบว่า แต่ละฝ่าย คือ เจ้าอาวาส ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง นายกสมาคมศิษย์เก่า นายกสมาคมผู้ปกครอง ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น นักเรียน กลุ่มคณะครู กลุ่มประชาชน มีความคิดพื้นฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งส่วนที่แตกต่างกันและสอดคล้องกัน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกันทรารมย์ มีความคิดพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า การที่ชุมชนมีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อโรงเรียน โดยโรงเรียนจะเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามาร่วมวางแผนกำหนดนโยบายของโรงเรียน นอกจากนี้ชุมชนยังเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งยังเห็นด้วยกับการที่จะให้โรงเรียนไปสังกัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยระบุว่า "...การให้โรงเรียนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาที่เร็วขึ้นเฉพาะเงินรายหัวที่รัฐจัดให้นั้น ไม่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการ ที่โรงเรียนเราบริหารจัดการได้และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องทุกวันนี้ เพราะได้รับการสนับสนุนจากเทศบาล ผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูอาจารย์ นักเรียน และชุมชน ..." และจากการสังเกตการณ์บันทึกการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 ถึงปีการศึกษา 2548 จำนวน 15 ครั้ง พบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการ ได้เสนอวาระการประชุมต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในโรงเรียนเกือบจะทุกครั้ง เช่น ด้านงบประมาณ การพัฒนาอาคารสถานที่ ด้านครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งรายงานความก้าวหน้าของโรงเรียน ซึ่งมีทั้งลักษณะการเสนอเพื่อทราบ

การเสนอเพื่อพิจารณา การขอความเห็นชอบและการตัดสินใจ และพบว่าในวาระการประชุมใดที่โรงเรียนมีปัญหาเช่นการขาดแคลนครุภัณฑ์ การพัฒนาอาคารสถานที่ ทางคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้เสนอให้ความช่วยเหลือ แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการให้การสนับสนุนโรงเรียนเป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังปรากฏในการ สัมภาษณ์ ของนายกสมาคมศิษย์เก่าตอนหนึ่งว่า “... ผู้บริหารโรงเรียนเป็นที่ยอมรับของคณะครู นักเรียน และชุมชน ทั้งในเรื่องความตั้งใจใน การทำงาน และความสามารถที่พัฒนาด้านอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ให้สวยงาม ตลอดจนการจัด การเรียนการสอนให้โรงเรียนดีขึ้น โดยเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้าน เทคโนโลยี และสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ท่านเป็นบุคลากรที่สำคัญและสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โรงเรียน ได้อย่างเป็นรูปธรรม...”

2. ผู้นำทางศาสนา

เจ้าอาวาสวัดกันทรารมณีนับเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่ชัดเจนมากที่สุดที่ทำให้การสนับสนุนโรงเรียนมากในทุกด้าน และเป็นตัวจักรสำคัญในเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของ โรงเรียนและชุมชน ประกอบกับจากการศึกษาพบว่า ความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของท่านมีสิ่งที่น่าสนใจหลายประการ รวมทั้งที่มึความคิดที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนประชาชนในชุมชน และยังมีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาแทบจะทุกด้านในชุมชน และท่านยังมีบทบาทในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะกรรมการจะรับฟังความคิดเห็นของท่าน ยอมรับปฏิบัติตามที่ท่านนำเสนอแทบจะทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องงานการจัดกิจกรรมประเพณีที่สำคัญทางพุทธศาสนา หรือแม้แต่ในเรื่องที่เกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอน ซึ่งเจ้าอาวาสเห็นว่าทุกคนในชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลโรงเรียนร่วมกัน และตั้งท่านเองก็ได้เข้าไปช่วยสอนในวิชาจริยศึกษา ของนักเรียนด้วย ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึก ตอนหนึ่งว่า “... หลวงพ่อสนับสนุนโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนด้าน... อบรมนักเรียน ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ทุกวันศุกร์โรงเรียนจะนำนักเรียนมาที่วัดตั้งแต่ ม. หนึ่ง ถึง ม. หกจัดเป็นตารางเรียนมาเลย และนอกจากนี้ยังมีการเข้าค่ายอบรม นักเรียนครั้งละ สี่ ถึง ห้า วันอบรมเป็นรุ่น ๆ รุ่นละประมาณ สองร้อยห้าสิบคน การศึกษาเป็นการพัฒนาตัวนักเรียนให้ได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม เมื่อนักเรียนดีประเทศชาติก็มีความเจริญก้าวหน้า จึงได้มี การอบรมธรรมะให้กับนักเรียน เพราะที่บ้าน วัด โรงเรียนจะแยกกัน ไม่ได้ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน บ้านอยู่ได้วัดก็อยู่ได้ โรงเรียนก็เช่นเดียวกัน วัดก็มีส่วนช่วย เสนอแนวทางให้โรงเรียนนำแนวทางจัดการศึกษาที่เป็นคุณธรรม จริยธรรมให้ นำไปสอดแทรกในวิชาเรียนของนักเรียน...”

3. นายกสมาคมศิษย์เก่า

กลุ่มสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนกันทรารมณีนับว่าเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนเป็นประจำทุกปี สมาคมจัดงาน ประจำปีทุกปีเรียกว่าวันคืนสู่เหย้า เพื่อระดมทุนโดยจัดตั้ง กองผ้าป่าเพื่อการศึกษาจากคณะศิษย์เก่า แต่ละรุ่น โดยถือว่าเป็นประเพณีของโรงเรียน ดังคำกล่าวของท่านตอนหนึ่งว่า “... เราตั้งเป็นสมาคมโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อระดมทุนมาพัฒนาโรงเรียนด้วยวิธีการจัดตั้ง กองผ้าป่าเพื่อการศึกษา ซึ่งสมาคมจัดทำทุกปี ซึ่งปีที่แล้ว (2547) ทางสมาคมได้เงินจากกองผ้าป่าเพื่อการศึกษา เป็นจำนวนเงิน 900,000 กว่าบาทเพื่อนำมามอบให้โรงเรียนนำมาพัฒนาบริหารจัดการตามวัตถุประสงค์...” และนอกนั้นยังพบว่า ความคิดของพื้นฐานในการนิยมส่งบุตรหลานเข้าไปเรียนเปลี่ยนไป โดยหันมาส่งบุตรหลานของตนเองเข้ามาเรียนในโรงเรียนกันทรารมณีสืบแทน ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกลงนายกสมาคมศิษย์เก่าตอนหนึ่งว่า “... เดิมที่ชุมชนส่วนใหญ่ส่งบุตรหลาน ไปเรียนที่โรงเรียนในต่างจังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดศรีสะเกษเพราะถือว่าเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง แต่สองสามปีที่ผ่านมา ชุมชน ก็เปลี่ยนไปโดยหันมาส่งบุตรหลานเรียนต่อที่โรงเรียนกันทรารมณีนั่นเองมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้กระทั่งปัจจุบันลูกหลานท่านนายกเทศมนตรีก็มาเรียนที่นี่...”

4. ผู้ปกครองนักเรียน

โรงเรียนกันทรารมณีได้มีความพยายามที่ให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะการประชุมผู้ปกครอง ซึ่งเดิมการประชุมผู้ปกครองกันบ่อยครั้ง และจัดให้ลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่เมื่อเห็นว่าไม่ได้ผลเท่าที่ควรจึงเปลี่ยนวิธีการมาเป็นการประชุมกลุ่มย่อยลักษณะการประชุมระดับห้องเรียน ทำให้ผู้ปกครองเห็นสภาพความจริงเข้าใจปัญหาและเข้าใจตรงกัน ตามปกติการประชุมจะเริ่มจากทางโรงเรียนทำเป็นหนังสือเชิญประชุม เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน แล้วให้ผู้ปกครองซักถามข้อข้องใจในที่ประชุม และได้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนารูปแบบจากการประชุมใหญ่มาเป็นการประชุมย่อยเป็นแบบปรึกษาหารือ เพื่อวางแผนร่วมกันพัฒนา ห้องเรียนและโรงเรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ มีความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน โดยการจัดตั้งเป็นสมาคมผู้ปกครองและนักเรียนมีการประชุมในรูปแบบของคณะกรรมการอภิปราย แสดงความคิดเห็นในการร่วมมือพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนรางวัลพระราชทานซึ่งประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนหนึ่งมาจากความรักความผูกพันกับโรงเรียนและมีความรู้สึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน ดังคำสัมภาษณ์แนวลึกผู้ปกครองนักเรียน ตอนหนึ่งว่า “... ทุกคนในโรงเรียนเป็นเจ้าของโรงเรียน พวกเรา มีความผูกพัน มีความรัก ความภูมิใจกับการที่โรงเรียนมีแขกมาเยี่ยม มาดูงานที่โรงเรียนมากมาย...”

อย่างไรก็ตามนอกจากความรัก ความภูมิใจในครูนั้นแล้วความคาดหวังในบุคลากรที่
 อยากจะให้บุคลากรของตนเองเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม อยากให้ลูกหลานมีความรู้ มีงานทำ
 อยากให้โรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นหน้าเป็นตาของชุมชน ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองเข้ามา
 ร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ปกครองมองเห็นความสำคัญของการ
 การศึกษา และมีค่านิยมในการส่งเสริมส่งบุคลากรของตนเองให้เรียนในระดับสูงขึ้น

5. ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บุคคลที่มีบทบาทสำคัญอีกท่านหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาโรงเรียนจนประสบ
 ผลสำเร็จได้เป็นโรงเรียนต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนรางวัลพระราชทาน คือ
 ท่านนายกเทศมนตรีอำเภอกันทรารมย์ท่านมีแนวคิดที่มองเห็นถึงการพัฒนาประเทศ และพัฒนา
 ชุมชนว่าจะต้องพัฒนาการศึกษาเป็นอันดับแรก และให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมจาก
 ทุกฝ่าย ดังกล่าวตอนหนึ่งของท่านว่า “... การศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องให้ทุกฝ่ายในชุมชน
 เข้ามามีส่วนร่วมทุกอย่างทั้งร่วมคิดร่วมทำ ร่วมสร้าง และร่วมกำหนดทิศทาง และเมื่อมีทิศทางและ
 เป้าหมายร่วมกันแล้ว คณะกรรมการจะดำเนินการ สรรหาสิ่งที่ชุมชนต้องการ...” ซึ่งมีปัจจัยพื้นฐาน
 หลายอย่างที่ท่านนายกเทศมนตรีและคณะได้ดำเนินการและให้ความช่วยเหลือในโรงเรียน
 กันทรารมย์ เช่น การก่อสร้างถนนในโรงเรียน ลานอเนกประสงค์ รั้วโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรม
 ต่างๆ ที่เป็นการร่วมมือระหว่างโรงเรียนและเทศบาล เช่น กิจกรรมประเพณีลอยกระทง
 วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา กิจกรรมกีฬาเยาวชนด้านยาเสพติด กิจกรรมเสียงตามสาย นอกจากนั้น
 ท่านนายกเทศมตรียังเป็นผู้ที่มีแนวคิดและวิสัยทัศน์ในเรื่องการศึกษาที่จะส่งเสริมเยาวชนใน
 ท้องถิ่น ให้มีความรู้ความสามารถทันต่อการความเปลี่ยนแปลง ดังคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกของ
 นายกเทศมนตรีท่านหนึ่งว่า “... โรงเรียนกันทรารมย์เป็นโรงเรียนมัธยมที่ขยายโอกาสให้เด็กเรียน
 ได้มีความรู้เพิ่มขึ้น นักเรียนจะได้รับความรู้จากครูเพียงอย่างเดียวไม่ได้ นักเรียนจะต้องมีแหล่ง
 เรียนรู้ในโรงเรียน ที่สามารถค้นคว้าสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนที่
 ทำให้นักเรียนช่วยเหลือตัวเองได้ สิ่งที่ต้องการอยากให้เกิดขึ้นกับโรงเรียนตอนนี้คือสระว่ายน้ำเพราะ
 จะเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งออกกำลังกายที่สามารถทำได้ตลอดเวลา และได้เสนอต่อคณะกรรมการ
 แล้ว คณะกรรมการเห็นชอบ และเทศบาลจะช่วยเหลือด้านงบประมาณ ซึ่งมีงบประมาณ 2549
 น่าจะดำเนินการได้ และอีกประการหนึ่งที่ผมและคณะกำลังดำเนินการคือ ผมมีแนวคิดที่จะสร้าง
 ศูนย์พัฒนาเยาวชนในโรงเรียน โดยการตั้งงบประมาณมาช่วยเหลือโรงเรียน โดยจะเป็นแหล่งที่
 เยาวชนสามารถหาความรู้ได้ตลอด รวมทั้งกิจกรรมสนับสนุนชุมชนและโรงเรียนที่จะเป็นทั้ง
 การส่งเสริมและป้องกันการแพร่ระบาดของปัญหา ยาเสพติด ได้ทางอ้อมอีกทางหนึ่งด้วย...”

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จะเห็นได้ว่าท่านนายกเทศบาลอำเภอกันทรารมย์ มีแนวคิดที่เห็นความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ทั้งยังเป็นแกนนำของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและยังดำรงตำแหน่งนายกสมาคมผู้ปกครองอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย รวมทั้งผลักดันงบประมาณส่วนปกครองท้องถิ่นมาสนับสนุน โรงเรียนในหลาย ๆ โครงการจนประสบผลสำเร็จอย่างที่เห็นใน ปัจจุบัน

6. กลุ่มนักเรียน

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือ ตัวนักเรียน การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งการแสดงความคิดเห็น การเสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูต้องให้ความสำคัญในการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีสภาพที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ที่ผ่านมาระหว่างโรงเรียนกันทรารมย์ ได้ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในด้านของนักเรียน ทางโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษาหลาย ๆ ด้านโดยการจัดให้มีการเลือกตั้งสภานักเรียน เพื่อให้ได้ตัวแทนของนักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน การจัดภูมิทัศน์ของโรงเรียน รวมทั้งร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและชุมชน ดังคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกของนักเรียนคนหนึ่งว่า “...ทุกฝ่ายควรร่วมกัน ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียนควรวางแผน ร่วมกัน ที่ผ่านมานักเรียนได้เข้าร่วมในการวางแผนจัดการศึกษา เช่น ในการประชุมสภานักเรียนได้มีการนำเสนอจากสภานักเรียนไปยังผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวคิดอีกส่วนหนึ่ง ให้คณะกรรมการได้พิจารณา ที่เห็นเด่นชัดเรื่องหนึ่งคือการปรับปรุงห้องน้ำ ทางสภานักเรียนเห็นว่าห้องน้ำไม่สะอาด มีน้ำขัง ประตูห้องน้ำไม่แข็งแรง และเก่าทรุดโทรม ทางโรงเรียนได้ดำเนินการให้อย่างรวดเร็วจนปัจจุบันมีห้องน้ำที่สะอาดแข็งแรงน่าใช้ นอกจากนั้น โรงเรียนและนักเรียนรวมทั้งคุณครูเข้าไปช่วยงานประเพณี ฮีตสิบสองครองสิบสี่ เช่น ประเพณีลอยกระทง เข้าพรรษา ออกพรรษา งานสงกรานต์ โดยจัดนักเรียนออกเป็น ห้า สี ห้าคณะ เข้าร่วมชุมชนห้าคุ้ม เพื่อเข้าร่วมประเพณีของชุมชน และนักเรียนยังเข้าไปช่วยในการเป็นกรรมการตัดสินกีฬา เช่น กีฬาเยาวชนด้านยาเสพติด นักเรียนเข้าไปช่วยทั้งเป็นผู้แข่งขัน เป็นคณะกรรมการตัดสินและร่วมเป็นคณะดำเนินงาน เช่น เตรียมสนามและอุปกรณ์การแข่งขัน...”

7. กลุ่มคณะครู

จากการจัดกลุ่มสนทนาคณะครูซึ่งเป็นผู้นำทางวิชาการในแต่ละสาระการเรียนรู้พบว่ามีความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า การที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะทำให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการศึกษาและ

เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนให้ดีขึ้น ทำให้นักเรียนผู้ปกครองคณะครูเกิดความเข้าใจกัน ใกล้ชิดกัน เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนก็เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังคำกล่าวของคณะครูคนหนึ่งว่า “... 2-3 ปีที่ผ่านมามีความเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในหลายด้าน เช่น ด้านภูมิทัศน์มีการปรับปรุงพัฒนาไปมากโดยเฉพาะถนนภายในโรงเรียน ไม้ดอกไม้ประดับต่าง ๆ อาคารเรียน อาคารประกอบต่าง ๆ ปัจจุบันมีการปรับปรุงและพัฒนาโดยการรื้อ ทาสีใหม่ด้านการเรียนการสอนได้นำระบบเทคโนโลยีนำระบบไอซีที เข้ามามีบทบาทต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น โปรแกรมของ สสวท. มาใช้ในการเรียนการสอนในโปรแกรมวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ การปรับปรุงห้องเรียนที่ทันสมัยทุกห้องเรียนมีคอมพิวเตอร์ ในการสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเองโดยใช้ระบบอินเทอร์เน็ต โรงเรียนให้บริการชุมชนในด้านกีฬาคือตอนเย็นจะมีประชาชนหลายหลายกลุ่มหลายอาชีพมาเล่นกีฬาออกกำลังกายในโรงเรียน โรงเรียนบริการน้ำดื่ม และห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า นอกจากนี้ยังมีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและให้บริการโรงเรียนใกล้เคียง โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต คณะครูมีความพอใจในกิจการที่โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และเปิดให้มีการบริการ โดยเฉพาะนักเรียนที่อยู่ใกล้เคียง คณะครูมีความภาคภูมิใจที่ชุมชนให้ความร่วมมือทั้งด้านกำลังกาย กำลังใจ ตลอดจนด้านงบประมาณ โดยชุมชนจัดเป็นผ้าป่าการศึกษาบริจาคให้โรงเรียนประจำปี...” ขณะเดียวกันทางโรงเรียนให้ความสำคัญโดยรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารตามข้อตกลงแล้ว ยังทำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญของโรงเรียน ทางโรงเรียนได้เอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรและตามความคาดหวังของชุมชน ทำให้เกิดความผูกพันเกิดความรักในสถาบัน และสิ่งสำคัญที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จทางคณะครูเห็นว่านอกจากการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาคือบุคคลหลักที่มีส่วนอย่างมาก ดังคำสนทนากลุ่มตอนหนึ่งว่า “...ตัวผู้บริหารท่านเป็นนักบริหารมืออาชีพมีการประเมินและติดตามผลงานตลอดเวลา ให้ความสำคัญกับตนเอง ทำงานเป็นทีม อยู่กันแบบครอบครัวแบบที่ แบบน้อง ก่อนจะดำเนินการอะไรท่านมีการประชุมวางแผนขอความคิดเห็นและขอความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายมีการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นประจำเพื่อวางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน...”

8. กลุ่มประชาชน

จากการสนทนากลุ่มประชาชนพบว่า กลุ่มประชาชนมีความรู้สึกรักและภูมิใจในโรงเรียนกันทรารมย์ที่สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนจนได้รับรางวัลพระราชทาน และโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันของกระทรวงศึกษาธิการและมองความสำเร็จที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนจากทุก ๆ ฝ่ายโดยให้ความสำคัญกับการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนและผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น เป็นแกนหลักสำคัญในการพัฒนา

โรงเรียน ดังคำสนทนาของกลุ่มตอนหนึ่งว่า “...บุคคลหลักที่มีส่วนทำให้โรงเรียนพบความสำเร็จคือผู้บริหารโรงเรียนและท่านนายกเทศมนตรี เพราะตั้งแต่ท่าน ผอ.ท่านนี้มาอยู่ที่โรงเรียนนี้พบความเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดทั้งความสะอาดสวยงามของโรงเรียน การที่โรงเรียนเข้าร่วมมือกับชุมชนในกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ นักเรียนไม่ขาดเรียนและไม่หนีเรียนมาเล่นเกมส์เหมือนแต่ก่อน ส่วนท่านนายกเทศมนตรีนอกจากท่านจะเป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วยังเป็นนายกสมาคมผู้ปกครองอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย นอกจากนี้เป็นกำลังหลักในการร่วมคิดร่วมวางแผนพัฒนาโรงเรียนแล้ว ท่านยังผลักดันงบประมาณมาช่วยเหลือโรงเรียนในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ มากมาย...” นอกจากนั้นยังพบว่ากลุ่มประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลืองานของโรงเรียน และมีความรู้สึกรักในสถานที่ที่มีความภูมิใจที่กล่าวถึงดังเช่นคำสนทนาว่า “...ทุกครั้งที่โรงเรียน ขอความร่วมมือมาจะช่วยกันบอกต่อและรวบรวมกันมาช่วยเหลือโรงเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นด้านงบประมาณ เช่น ค่าเล่าเรียน งานรับศิษย์เก่า เป็นต้น และยังมีอุปกรณ์ การเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ คนตรีพื้นบ้าน วงโปงลาง นอกจากนั้นเป็นเรื่อง ช่วยเป็นหู เป็นตาให้กับโรงเรียน ถ้าพบว่าเด็กนักเรียนไม่เข้าโรงเรียนและไปเล่นเกมส์ตามร้าน จะโทรศัพท์แจ้งโรงเรียน เพื่อให้ทราบ เป็นการช่วยป้องกันไม่ให้เด็กหลงทาง เป็นการช่วยโรงเรียนอีกทางหนึ่งอย่างทุกวันนี้พวกเรา รู้สึกมีความภาคภูมิใจ ที่มีคนมาเยี่ยมโรงเรียนมากมาย เด็ก ๆ อยู่ในระเบียบวินัย เมื่อโรงเรียนมีชื่อเสียงพวกเรามีความรู้สึกว่าเราเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จนั้นแต่ก่อนเมื่อก่อน เราก็ผ่านมาผ่านไป ปกติก็ไม่มีความรู้สึกเหมือนอย่างทุกวันนี้...”

จากคำสนทนาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เมื่อโรงเรียนมีชื่อเสียงและประสบผลสำเร็จกลุ่มชุมชนมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนและภูมิใจว่าตนเองมีส่วนร่วมในผลสำเร็จนั้น

รูปแบบของกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกระบวนการทางสังคม (Social Process) ที่เกิดขึ้น ดำรงอยู่ และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องกันภายใต้เงื่อนไขและบริบทที่เกี่ยวข้องในช่วงเวลานั้น ๆ ซึ่งกระบวนการที่เกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมอยู่หลายประการ เช่น เงื่อนไขที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ในสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ และพบว่ามีกิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานค่อนข้างชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษากิจกรรมที่มีกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อจะแสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งมีอยู่หลาย

รูปแบบขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ชุมชนและโรงเรียนร่วมกันดำเนินการ ซึ่งผลการศึกษาพบว่ามียุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมอยู่ 5 ประเด็น ดังนี้คือ

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีที่ตั้งอยู่ในชุมชนมีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญองค์กรหนึ่ง เทศบาลอำเภอกันทรารมย์ เป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีลักษณะของการบริหารงานราชการเพื่อกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น และมีโครงสร้างอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ว่า ให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในลักษณะของการส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สำหรับการมีส่วนร่วมขององค์กรส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกันทรารมย์ ผู้วิจัยศึกษาจากพื้นที่ที่ศึกษาพบว่า เทศบาลอำเภอกันทรารมย์ มีส่วนสำคัญอย่างมากในการจัดการศึกษา เพราะในส่วนของการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนกันทรารมย์ นายกเทศมนตรีได้รับการคัดเลือกเป็นประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย นับว่าเป็นความชาญฉลาดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกันทรารมย์ ที่ได้นายกเทศมนตรีมาดำรงตำแหน่งประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างมาก โดยเฉพาะในการสนับสนุนโรงเรียนด้านอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน ดังที่ท่านนายกเทศมนตรี กล่าวว่า “...เรื่องการศึกษาเราจะให้ความสำคัญมาก ทางเทศบาลกับโรงเรียนจะปรึกษากันตลอด โดยจะปรึกษารื้อวางแผนร่วมกันถึงความจำเป็นและความต้องการของโรงเรียน แล้วจะนำเข้าแผนของเทศบาลเพื่อสนับสนุนงบประมาณมายังโรงเรียน...”

ส่วนเรื่องการสนับสนุนงบประมาณ เทศบาลอำเภอกันทรารมย์ มีแผนงานที่สนับสนุนงบประมาณ จัดทำถนนคอนกรีตภายในบริเวณโรงเรียน ซึ่งได้ทำเสร็จไปแล้วและมีโครงการที่จะทำให้โรงเรียนกันทรารมย์เป็นศูนย์กีฬาเยาวชนอำเภอกันทรารมย์ โดยในปีงบประมาณ 2549 จะมีการสร้างสระว่ายน้ำภายในบริเวณโรงเรียน ส่วนในด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ ด้านงบประมาณ ทางเทศบาลยังสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และบุคลากร ดังคำกล่าวของผู้บริหารสถานศึกษาคนหนึ่งว่า

“...นอกจากทางเทศบาลจะสนับสนุนงบประมาณแล้ว ทางเทศบาลยังอนุเคราะห์รถเทศบาลมารดน้ำต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียนและสนามฟุตบอล จะเห็นได้ว่าสนามฟุตบอลเขียวจีตลอดเวลา...”

นอกจากนี้ ในการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงความพร้อมในการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้าร่วมในการจัดการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นด้วยกับการถ่ายโอนโรงเรียนไปอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหารคนหนึ่งว่า “... การให้โรงเรียนไปขึ้นกับองค์กรส่วนท้องถิ่นผมเห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะองค์กรส่วนท้องถิ่นมีความพร้อม

หลายประการทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร และปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ รวมทั้ง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะทำให้เร็วขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การส่วนท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่ จะพัฒนาปรับปรุงอะไรสามารถทำได้รวดเร็วเห็นผลเร็ว...”

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือตัวแทนของประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตชุมชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำกับดูแลและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา อันเนื่องมาจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ต้องการให้ชุมชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษาอย่างแท้จริง ในลักษณะเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนของสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องทำหน้าที่แทนชุมชน และผู้ปกครองนักเรียนทุกคน จึงต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งเป็นลูกหลานของชุมชน ขณะเดียวกันก็ต้องทำงานร่วมกับชุมชนและครู โดยตระหนักถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำคัญในการรับผิดชอบร่วมกัน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนกันทรารมย์ ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน ซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการ กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน กรรมการที่เป็นผู้แทนครู 1 คน กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน 1 คน กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า 1 คน กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี โดยมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลที่จะเกิดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สรุปอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ดังนี้

- 1) กำกับการดำเนินกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
- 3) มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการและ

บุคลากรทางการศึกษากำหนด 4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนมาก เนื่องจากคณะกรรมการโรงเรียนและคณะครูมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างใกล้ชิด รวมทั้งประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีอำเภอกันทรารมย์อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย ซึ่งทำให้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนอย่างมาก และยังพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนกันทรารมย์ยังมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน การจัดทำแผนงานและโครงการของโรงเรียน การพัฒนาอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน การร่วมดูแลความประพฤติของนักเรียน การร่วมระดมทุนพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ การประสานและเป็นสื่อกลางระหว่างชุมชนและโรงเรียน และการจัดการศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้นหนึ่งของการสัมภาษณ์ระดับลึกของประธานกรรมการศึกษาตอนหนึ่งว่า “...เรามีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่การวางแผนพัฒนาร่วมกัน เริ่มจากให้ทางโรงเรียนเสนอแนวทางการพัฒนาและความต้องการแล้วนำเข้าสู่ที่ประชุม คณะกรรมการจะพิจารณาร่วมกันว่ามีเรื่องใดบ้างที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ที่ต้องได้รับการพัฒนาและแก้ไข ทั้งแผนระยะยาวและระยะสั้น เราประชุมกันค่อนข้างบ่อยอย่างผู้บริหารนี้ท่านขยันมาก มีวิสัยทัศน์ และมีแนวคิดที่ก้าวไกล แล้วทำงานจริงจัง พวกเราจะส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของโรงเรียน ทั้งเรื่องงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งมีการประเมินผลร่วมกัน แก้ไขร่วมกันในทุกครั้งที่มีการประชุม...”

จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนกันทรารมย์ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รับรู้ปัญหา ร่วมแก้ไขในหลาย ๆ เรื่อง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ทำให้เห็นได้ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเกือบจะทุกขั้นตอน

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเครือข่ายของผู้ปกครองนักเรียน

โรงเรียนกันทรารมย์ ได้มีความพยายามที่จะให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งเดิมโรงเรียนประชุมผู้ปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ เมื่อเห็นว่าผู้ปกครองยังไม่มีความสัมพันธ์กันมากนัก จึงเปลี่ยนการประชุมให้มีการประชุมเป็นกลุ่มย่อย โดยให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้าพบปะครูประจำชั้นตามห้องเรียนที่ลูกเรียน ซึ่งทำให้คณะครูและผู้ปกครองนักเรียนมีโอกาสดูแลซึ่งกันและกัน หลังจากที่ได้ประชุมโดยการพบปะกับครูประจำชั้นของลูกแล้ว ผู้ปกครองนักเรียนและคณะครูมี

ความเห็นตรงกันว่า คณะครูและผู้ปกครองนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการดูแลเรื่องการศึกษา
ความประพฤติของนักเรียนมากขึ้น

หลังจากที่ทางโรงเรียนได้เปลี่ยนวิธีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน โดยเปลี่ยนจากการ
ประชุมใหญ่มาเป็นประชุมย่อย และทำการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน โดยทุก ๆ ห้องเรียน
จะมีตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน เมื่อโรงเรียนมีข้อปรึกษาหารือก็จะขอความร่วมมือไปยังตัวแทน
เครือข่ายผู้ปกครองก่อน แล้วจึงประชุมเครือข่ายผู้ปกครองที่หลัง วิธีการขอความร่วมมือจาก
เครือข่ายผู้ปกครองวิธีนี้ ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจกิจกรรมของโรงเรียน และให้ความร่วมมือกับทาง
โรงเรียนมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครองนักเรียนคนหนึ่งว่า “... เครือข่าย
ผู้ปกครองนักเรียน ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ที่เห็นได้ชัดเจนอย่างปีที่แล้วนี้ ทางโรงเรียน
ขอความร่วมมือในการจัดหาผ้าป่าคอมพิวเตอร์ คณะเครือข่ายผู้ปกครองได้ร่วมมือกันได้มากถึง
200 กว่าเครื่อง เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนรวมทั้งพวกเรายังมีข้อตกลง ด้านความ
ประพฤตินักเรียนที่ผู้ปกครองจะช่วยกัน ถ้าเห็นเด็กตามร้านเกมส์ หรือตามสถานที่ต่าง ๆ ในเวลา
เรียนนี้ จะโทรบอกทางโรงเรียนเลย เราตกลงกันไว้ ปัจจุบันนี้ดีขึ้นมากเลย ไม่ค่อยจะเห็นเด็กตาม
คิวดร ร้านเกมส์ ในเวลาเรียนเลย...”

4. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการระดมทุน (Capital Mobilization)

โรงเรียนก้นทรรณมเข้าสู่โครงการโรงเรียน 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน โดยมี
ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 4 ข้อ คือ 1) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน เป็นคนดี
มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ 2) พัฒนานาฏการสู่เกณฑ์
มาตรฐานวิชาชีพ 3) ส่งเสริมการบริหารจัดการของโรงเรียน โดยชุมชนมีส่วนร่วม 4) ส่งเสริม
ความร่วมมือกับชุมชน ในการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษา จะเห็นได้ว่าแผนยุทธศาสตร์ของ
โรงเรียนก้นทรรณมมุ่งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และผลจากที่โรงเรียนได้รับการ
คัดเลือกเข้าสู่โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ทำให้โรงเรียนต้องพัฒนาโรงเรียนเพื่อให้เป็น
โรงเรียนต้นแบบ เป็นโรงเรียนตัวอย่าง และโรงเรียนในฝันอย่างแท้จริง ซึ่งโรงเรียนในฝันนั้นมี
หลักการที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) สร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ดี
คล่องตัว มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพ มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม
2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้
ความสามารถ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะการดำรงชีวิตได้ตามศักยภาพ 3) สร้างเสริม
ศักยภาพบุคลากรทุกระดับ ให้เป็นมืออาชีพ มีทักษะในการปฏิบัติงาน สามารถจัดกระบวนการ
เรียนรู้และพัฒนาคุณภาพจัดการศึกษา 4) เพิ่มสมรรถนะของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อจัดกระบวนการเรียนและบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่

ผู้เรียน 5) ระดมสรรพกำลังภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็ง อันเกิดจากพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร ประชาสังคมในรูปแบบของผู้อุปถัมภ์และผู้ร่วมคิดร่วมปฏิบัติ ร่วมพัฒนา

จากกลยุทธ์หลักของโรงเรียนกัณฑ์ธรรมและโรงเรียนในฝันจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเป็นจุดเน้นสำคัญ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีภาพความสำเร็จ คือ นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รักการอ่านและค้นคว้า แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นคนดี มีคุณธรรม รู้จักคิดวิเคราะห์ มีทักษะการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ สร้างงาน สร้างอาชีพ นำเสนอผลงานได้อย่างสร้างสรรค์ สืบสานวิถีสันติวัฒนธรรมไทย มั่นใจในตนเอง ด้านผู้บริหาร เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ดี มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาการ หลักสูตร นวัตกรรมและกระบวนการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จะเห็นได้ว่า เมื่อโรงเรียนเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนต้องดำเนินการตามกลยุทธ์และเป้าหมายที่วางไว้ แต่เนื่องจากมีงบประมาณที่จำกัด โรงเรียนจึงได้ดำเนินการระดมทุนจากหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั้งจากสมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า โดยมีรูปแบบในการระดมทุนหลายรูปแบบ เช่น การขอบริจาคคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาจากผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมทางศาสนา คือการทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา โดยมีเจ้าอาวาส คณะครู ผู้บริหาร คณะกรรมการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนเพื่อระดมทุนเข้าโรงเรียน การจัดวันคืนสู่เหย้าของศิษย์เก่า โรงเรียนกัณฑ์ธรรม เป็นต้น ผลจากการระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้โรงเรียนได้รับเงินบริจาค เพื่อใช้ในกิจกรรมทางการศึกษามากพอสมควร ดังคำสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหารสถานศึกษาตอนหนึ่งว่า “...โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนมากในการบริจาคข้าวของเงินทองให้กับโรงเรียนอย่างงานศิษย์เก่า เมื่อ 12 เมษายน ปีที่ผ่านมา โรงเรียนได้รับเงินผ้าป่าเพื่อการศึกษาถึง 9 แสนกว่าบาท ขอบริจาคคอมพิวเตอร์จากผู้ปกครองได้ 200 กว่าเครื่อง คิดเป็นเงินก็นับล้านบาท...” นอกจากนี้ ยังมีวิธีการอื่น ๆ อีกในการขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น เช่น จากเทศบาลอำเภอกัณฑ์ธรรม จากบริษัท ห้างร้าน โดยมีคณะครู ผู้บริหาร ชุมชน ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง หลาย ๆ ฝ่ายร่วมมือกันในการหาแหล่งระดมทุนมาช่วยโรงเรียนจนโรงเรียนได้รับอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีอาคารเรียน อาคารประกอบเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น ซึ่งล้วนมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทุนเพื่อการศึกษา

5. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

โรงเรียนก้นทรรณม์มีการแบ่งการบริหารภายในโรงเรียนออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายพัฒนานักเรียน และฝ่ายวางแผนและพัฒนา โดยงานความสัมพันธ์ชุมชน จะอยู่ในฝ่ายพัฒนานักเรียน ซึ่งมีหัวหน้าฝ่ายพัฒนานักเรียนคนที่ 3 เป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งทางโรงเรียนได้มอบหมายให้คณะครูที่อยู่ในชุมชนและครูที่พักอยู่ในชุมชนเป็นผู้ทำหน้าที่นี้ โดยมีการแต่งตั้งมอบหมายตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหาร โรงเรียนอย่างชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมในสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนได้วางเป้าหมายด้านกระบวนการในมาตรฐานที่ 14 คือ สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา โดยมีตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ 1) ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา 2) มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน 3) มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 4) ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา โดยมีกิจกรรมโครงการต่าง ๆ สนับสนุนงานความสัมพันธ์กับชุมชนหลายโครงการ เช่น โครงการโรงเรียนสู่ชุมชน โครงการประชุมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า โครงการจัดทำวารสารสัมพันธ์ โครงการจัดทำรายการเสียงตามสาย โครงการให้บริการสถานที่แก่ชุมชน โครงการให้บริการความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ โครงการให้บริการบุคลากรที่มีความสามารถด้านดนตรี กีฬา คอมพิวเตอร์ และพิธีกรแก่ชุมชน เป็นต้น

นอกจากนี้โรงเรียนก้นทรรณม์ยังมีความสัมพันธ์กับชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ อีกหลายรูปแบบ เช่น การเข้าร่วมงานประเพณีประจำปีของชุมชนเทศบาลก้นทรรณม์ งานประเพณีลอยกระทง ดังคำสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้นำชุมชนตอนหนึ่งว่า “...ปัจจุบันผู้ปกครองชุมชนมีความพอใจกับการทำงานของคณะครู ผู้บริหารโรงเรียนนี้อย่างมาก เพราะนอกจากชุมชนจะเข้าไปช่วยโรงเรียนในด้านต่าง ๆ แล้ว โรงเรียนเองก็ออกมาช่วยเหลือชุมชนในงานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ งานประเพณีลอยกระทง โรงเรียนจะจัดสรรคณะครูนักเรียนออกไปตามคุ้มต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือชุมชนในการจัดทำกระทงขบวนแห่ ทำให้งานมีความยิ่งใหญ่ เด็ก ๆ เองก็สนุกสนาน ชุมชนก็ดีใจที่โรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม...” จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนก้นทรรณม์กับชุมชนมีหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และทางชุมชนมีความพอใจ และยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งก็เป็นผลมาจากโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนนั่นเอง

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในชุมชนกันทรารมย์ ที่กล่าวมา เมื่อสังเคราะห์แล้วพบว่า มีขั้นตอนที่เป็นกระบวนการของการมีส่วนร่วมดังนี้คือ

1. การระดมคิด (Brainstorming Participation) คือ การร่วมคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกัน ในลักษณะของการร่วมคิด มิใช่จากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่มาจากบนพื้นฐานความศรัทธาว่า ทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน ขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้ดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่ว่าต้องการร่วมกันคิดที่จะดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่ยังไม่มีข้อมูลเพียงพอ หรือไม่แน่ใจว่าดำเนินการอย่างไร เช่น ในการตั้งกองทุนการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนอาจจะนำคณะกรรมการสถานศึกษาไปศึกษาเรื่องนี้จากโรงเรียนที่ดำเนินการอยู่แล้วและประสบผลสำเร็จ แล้วนำมาประยุกต์ดำเนินการในโรงเรียน หรือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนหาข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและโรงเรียนก่อนที่จะย้ายมาโรงเรียนนี้ จากเพื่อนครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน หรือการที่ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาหาข้อมูลเรื่องการขอทุน จัดสร้างห้องสมุดโรงเรียนจากผู้มีจิตศรัทธาจะให้ทุนสนับสนุน เป็นต้น

2. การร่วมวางแผน (Planning Participation) คือ นำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผน ร่วมกัน ด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมการคิด ร่วมกันวางแผนจากหลาย ๆ ฝ่ายใน ชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า และเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน เพราะการที่มีผู้ร่วมคิดร่วมสร้างกิจกรรมร่วมกันหลายฝ่าย ตั้งแต่ขั้นตอนของการริเริ่มคิด ริเริ่มทำอะไรให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน เป็นหุ้นส่วนซึ่งจะทำให้มีความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่อไปของการดำเนินกิจกรรม

3. การร่วมกันลงมือทำ (Taking Action Participation) คือ การนำแผนงานที่ได้ไป ร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบ เพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่ร่วมกันวางไว้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่แสดงถึงบทบาทของผู้ที่มีส่วนร่วมชัดเจน ซึ่งบางครั้งแสดงถึงแบบแผน การมีส่วนร่วมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันดำเนินการด้วย โดยลักษณะของการมีส่วนร่วม ดำเนินการของกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะมีความแตกต่างกัน เช่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มคณะครู หรือกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน จะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมอย่างมาก คือ เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเป็นผู้ร่วมคิด ริเริ่มกิจกรรม ร่วมบริหารจัดการและสิ่งของมาก มักแสดงความคิดเห็นอย่างมั่นใจและมีอำนาจ ในการตัดสินใจ เพื่อดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนพอสมควร

4. การร่วมกันติดตามและประเมินผล (Monitoring Participation) คือ ร่วมกันติดตามผลงานที่ทำ ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงงานให้ดีขึ้น หลังจากดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว ผู้ที่มีส่วนในการดำเนินงานจะประเมินผลการดำเนินการร่วมกัน เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่อง ลักษณะของการประเมินผลที่โรงเรียนดำเนินการอยู่คือ การสอบถามความคิดเห็นจากผู้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น จากผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำมาใช้มากที่สุด คือ การประเมินจากจำนวนของผู้ร่วมงานหรือให้การสนับสนุนในกิจกรรมที่ดำเนินการ

5. การร่วมกันรับประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefit Participation) มีทั้งผลประโยชน์ทางรูปธรรมที่ต้องการให้เกิดตามกิจกรรมที่ทำนั้น และผลประโยชน์โดยอ้อม แต่มีความสำคัญมาก คือ เรียนรู้จากการร่วมคิดร่วมทำ และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนที่พัฒนา ร่วมกันไปสู่การมีส่วนร่วมที่สมานฉันท์ ร่วมกันชื่นชมในผลงานที่ร่วมกันสร้างสรรค์ในผลสำเร็จ รวมทั้งการเอื้ออาทรกันมากขึ้นเป็นลำดับ และผลจากการดำเนินการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในกิจกรรมและการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของชุมชน ส่วนมากเป็นผลประโยชน์ทางด้านจิตใจ มากกว่าจะเป็นสิ่งตอบแทนที่เป็นผลทางด้านวัตถุประสงค์สิ่งของจากโรงเรียน และชุมชนผลจากการมีส่วนร่วมที่โรงเรียนนำมาใช้ในการแสดงความขอบคุณต่อคนในชุมชนจึงเป็นความรู้สึกทางด้านจิตใจ คือ การแสดงความคุ้นเคย การทักทาย การเยี่ยมเยียน หรือการรดน้ำดำหัว ในวันประเพณีสงกรานต์ การมอบเกียรติบัตร การยกย่องชมเชยด้วยการประกาศคุณความดี การตั้งชื่ออาคารเรียนหรือห้องเรียน ห้องประชุม ของผู้บริหารรายใหญ่และการไปร่วมงานต่าง ๆ ในชุมชนของผู้ปกครองนักเรียน และผู้ที่มีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้เกิดเครือข่ายของผู้ที่ส่วนร่วมมากขึ้นและมีจำนวนผู้เต็มใจมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการกิจกรรมหรือการสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนมากขึ้น

เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากแนวคิดพื้นฐานและรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วในชุมชนกันทรารมย์ ยังมีเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา ซึ่งขอแยกกล่าวถึงเงื่อนไขดังกล่าวเป็น 2 ส่วนคือ

เงื่อนไขการมีส่วนร่วมมากในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในชุมชนกันทรารมย์มีเงื่อนไขหลายประการที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนจนประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับของชุมชน และส่วนราชการ ซึ่งมีเงื่อนไขต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมากอยู่หลายประการ ได้แก่

1. การมีผู้นำทางศาสนาให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการศึกษา ผู้นำทางศาสนานับว่าเป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการชักชวนหรือสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน และกิจกรรมของโรงเรียน ผู้นำทางศาสนา คือ เจ้าอาวาสวัดกันทรารมณ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทอย่างสูงในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษา และให้การสนับสนุนโรงเรียนทั้งในฐานะที่เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียน โดยการสนับสนุนการหางบประมาณมาช่วยเหลือโรงเรียน และการช่วยในการจัดการเรียนการสอน ในส่วนที่เป็นการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกผู้บริหารตอนหนึ่งว่า “...หลวงพ่อมีบทบาทสำคัญในโรงเรียนกันทรารมณเป็นอย่างมาก ท่านเป็นทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นทั้งผู้อุปถัมภ์โรงเรียน และยังช่วยสอนนักเรียนในชั่วโมงจริยศึกษา เพราะวัดอยู่ติดกับโรงเรียน เราจะจัดตารางสอนให้ท่านเมื่อถึงชั่วโมงสอน เด็กนักเรียนจะเดินไปที่ศาลาวัด หลวงพ่อและคณะก็จะช่วยสอน ช่วยอบรมนักเรียน...”

2. ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างจริงจัง ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะนายกเทศบาลอำเภอกันทรารมณ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงมีความสนใจในการทำงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนและชุมชนกันทรารมณ โดยในส่วนของพัฒนาโรงเรียน ท่านเป็นทั้งประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และป็นนายกสมาคมผู้ปกครองนักเรียนอีกตำแหน่งหนึ่ง เป็นผู้ทำงานร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับคณะครูและผู้บริหาร และสมาคมผู้ปกครองนักเรียน มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการในกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนพอสมควร นอกจากร่วมคิดร่วมวางแผนการพัฒนาโรงเรียนแล้ว ท่านยังมีส่วนในการผลักดันงบประมาณมาสนับสนุนโรงเรียนด้วย ดังผลการสนทนากลุ่มคณะครูตอนหนึ่งว่า “...ท่านนายกท่านช่วยเหลือโรงเรียนหลายอย่างมาก นอกจากจะเป็นคณะกรรมการ 2 คณะ คือ ประธานกรรมการศึกษาและนายกสมาคมผู้ปกครองแล้ว ท่านยังช่วยผลักดันงบประมาณจากทางเทศบาลมาช่วยโรงเรียนหลายอย่าง เช่น ถนนคอนกรีตในโรงเรียน ไฟฟ้า ปีหน้านี้ได้ยื่นข่าว่าจะสร้างศูนย์เยาวชนในโรงเรียน มีการสร้างสระว่ายน้ำในโรงเรียนด้วย...” จะเห็นได้ว่าถ้าผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น มองเห็นความสำคัญของการศึกษาแล้วจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

3. การมีการรวมกลุ่มกันเองในชุมชนหลายกลุ่ม เช่น สมาคมศิษย์เก่ากันทรารมณ สมาคมผู้ปกครองและครูกันทรารมณ และกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน ทำให้ชุมชนคุ้นเคยกับการร่วมมือการทำงานกลุ่มสมาคมต่าง ๆ เป็นผลสืบเนื่องให้เกิดความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการทำงานด้านต่าง ๆ ด้วยดี อย่างสม่ำเสมอ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกของนักเรียนตอนหนึ่งว่า “...ในแต่ละปีจะมีศิษย์เก่ามาจัดงานคืนสู่เหย้า เพื่อนำเงินและอุปกรณ์การศึกษามามอบให้โรงเรียนทุกปี

พวกผมก็จะมีหน้าที่ต้อนรับจัดการแสดงเพื่อเป็นการแสดงการขอบคุณศิษย์เก่า และถ้าผมจบออกไปผมก็จะกลับมาช่วยเหลือโรงเรียนเหมือนกัน...”

4. คณะครูมีความสามัคคีและร่วมกันพัฒนาอย่างจริงจัง แต่ก่อนคณะครูต่างคนต่างอยู่ ปฏิบัติงานตามหน้าที่เท่านั้น แต่เมื่อโรงเรียนเข้าสู่โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันและเมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหาร คณะครูมีการสมัครสมานสามัคคีกันมากขึ้น ร่วมกันทำงานอย่างจริงจัง ดังจะเห็นได้จากผลการสัมภาษณ์ระดับลึกผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาท่านหนึ่งว่า “...ที่อยู่ที่นี่มานาน คีใจมาก ที่ทุกวันนี้คณะครูมีความสามัคคีกัน ร่วมกันทำงานไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย วันธรรมดา 1 หุ่ 2 หุ่ จะยังเห็นครูทำงานอยู่ เสาร์อาทิตย์ก็มาทำงานกัน นอกจากนี้ครูยังพัฒนาตนเอง มีทั้งครูต้นแบบ ครูรางวัลเกียรติยศมากมาย ที่สำคัญเมื่อโรงเรียนได้รับโล่ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนในฝันแล้ว ทุกคนภาคภูมิใจและดูเหมือนจะร่วมกันทำงานอย่างที่ไม่เคยเห็นมาก่อน...” ดังนั้นเมื่อคณะครูมีความสามัคคีกัน มีน้ำใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ย่อมที่จะร่วมกันพัฒนาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

5. ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับของคณะครูและชุมชน เงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาคือ การมีคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนกัณฑ์ธรรมณ์ เป็นผู้มัลักษณะเด่น เป็นที่ยอมรับของคณะครูและชุมชนและให้ความร่วมมือในการทำงาน ถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี หุ่ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐ ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐ ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐ ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐ ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐ ๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔ ๑๙๕ ๑๙๖ ๑๙๗ ๑๙๘ ๑๙๙ ๒๐๐ ๒๐๑ ๒๐๒ ๒๐๓ ๒๐๔ ๒๐๕ ๒๐๖ ๒๐๗ ๒๐๘ ๒๐๙ ๒๑๐ ๒๑๑ ๒๑๒ ๒๑๓ ๒๑๔ ๒๑๕ ๒๑๖ ๒๑๗ ๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐ ๒๒๑ ๒๒๒ ๒๒๓ ๒๒๔ ๒๒๕ ๒๒๖ ๒๒๗ ๒๒๘ ๒๒๙ ๒๓๐ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓ ๒๓๔ ๒๓๕ ๒๓๖ ๒๓๗ ๒๓๘ ๒๓๙ ๒๔๐ ๒๔๑ ๒๔๒ ๒๔๓ ๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖ ๒๔๗ ๒๔๘ ๒๔๙ ๒๕๐ ๒๕๑ ๒๕๒ ๒๕๓ ๒๕๔ ๒๕๕ ๒๕๖ ๒๕๗ ๒๕๘ ๒๕๙ ๒๖๐ ๒๖๑ ๒๖๒ ๒๖๓ ๒๖๔ ๒๖๕ ๒๖๖ ๒๖๗ ๒๖๘ ๒๖๙ ๒๗๐ ๒๗๑ ๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔ ๒๗๕ ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๗๘ ๒๗๙ ๒๘๐ ๒๘๑ ๒๘๒ ๒๘๓ ๒๘๔ ๒๘๕ ๒๘๖ ๒๘๗ ๒๘๘ ๒๘๙ ๒๙๐ ๒๙๑ ๒๙๒ ๒๙๓ ๒๙๔ ๒๙๕ ๒๙๖ ๒๙๗ ๒๙๘ ๒๙๙ ๓๐๐ ๓๐๑ ๓๐๒ ๓๐๓ ๓๐๔ ๓๐๕ ๓๐๖ ๓๐๗ ๓๐๘ ๓๐๙ ๓๑๐ ๓๑๑ ๓๑๒ ๓๑๓ ๓๑๔ ๓๑๕ ๓๑๖ ๓๑๗ ๓๑๘ ๓๑๙ ๓๒๐ ๓๒๑ ๓๒๒ ๓๒๓ ๓๒๔ ๓๒๕ ๓๒๖ ๓๒๗ ๓๒๘ ๓๒๙ ๓๓๐ ๓๓๑ ๓๓๒ ๓๓๓ ๓๓๔ ๓๓๕ ๓๓๖ ๓๓๗ ๓๓๘ ๓๓๙ ๓๔๐ ๓๔๑ ๓๔๒ ๓๔๓ ๓๔๔ ๓๔๕ ๓๔๖ ๓๔๗ ๓๔๘ ๓๔๙ ๓๕๐ ๓๕๑ ๓๕๒ ๓๕๓ ๓๕๔ ๓๕๕ ๓๕๖ ๓๕๗ ๓๕๘ ๓๕๙ ๓๖๐ ๓๖๑ ๓๖๒ ๓๖๓ ๓๖๔ ๓๖๕ ๓๖๖ ๓๖๗ ๓๖๘ ๓๖๙ ๓๗๐ ๓๗๑ ๓๗๒ ๓๗๓ ๓๗๔ ๓๗๕ ๓๗๖ ๓๗๗ ๓๗๘ ๓๗๙ ๓๘๐ ๓๘๑ ๓๘๒ ๓๘๓ ๓๘๔ ๓๘๕ ๓๘๖ ๓๘๗ ๓๘๘ ๓๘๙ ๓๙๐ ๓๙๑ ๓๙๒ ๓๙๓ ๓๙๔ ๓๙๕ ๓๙๖ ๓๙๗ ๓๙๘ ๓๙๙ ๔๐๐ ๔๐๑ ๔๐๒ ๔๐๓ ๔๐๔ ๔๐๕ ๔๐๖ ๔๐๗ ๔๐๘ ๔๐๙ ๔๑๐ ๔๑๑ ๔๑๒ ๔๑๓ ๔๑๔ ๔๑๕ ๔๑๖ ๔๑๗ ๔๑๘ ๔๑๙ ๔๒๐ ๔๒๑ ๔๒๒ ๔๒๓ ๔๒๔ ๔๒๕ ๔๒๖ ๔๒๗ ๔๒๘ ๔๒๙ ๔๓๐ ๔๓๑ ๔๓๒ ๔๓๓ ๔๓๔ ๔๓๕ ๔๓๖ ๔๓๗ ๔๓๘ ๔๓๙ ๔๔๐ ๔๔๑ ๔๔๒ ๔๔๓ ๔๔๔ ๔๔๕ ๔๔๖ ๔๔๗ ๔๔๘ ๔๔๙ ๔๕๐ ๔๕๑ ๔๕๒ ๔๕๓ ๔๕๔ ๔๕๕ ๔๕๖ ๔๕๗ ๔๕๘ ๔๕๙ ๔๖๐ ๔๖๑ ๔๖๒ ๔๖๓ ๔๖๔ ๔๖๕ ๔๖๖ ๔๖๗ ๔๖๘ ๔๖๙ ๔๗๐ ๔๗๑ ๔๗๒ ๔๗๓ ๔๗๔ ๔๗๕ ๔๗๖ ๔๗๗ ๔๗๘ ๔๗๙ ๔๘๐ ๔๘๑ ๔๘๒ ๔๘๓ ๔๘๔ ๔๘๕ ๔๘๖ ๔๘๗ ๔๘๘ ๔๘๙ ๔๙๐ ๔๙๑ ๔๙๒ ๔๙๓ ๔๙๔ ๔๙๕ ๔๙๖ ๔๙๗ ๔๙๘ ๔๙๙ ๕๐๐ ๕๐๑ ๕๐๒ ๕๐๓ ๕๐๔ ๕๐๕ ๕๐๖ ๕๐๗ ๕๐๘ ๕๐๙ ๕๑๐ ๕๑๑ ๕๑๒ ๕๑๓ ๕๑๔ ๕๑๕ ๕๑๖ ๕๑๗ ๕๑๘ ๕๑๙ ๕๒๐ ๕๒๑ ๕๒๒ ๕๒๓ ๕๒๔ ๕๒๕ ๕๒๖ ๕๒๗ ๕๒๘ ๕๒๙ ๕๓๐ ๕๓๑ ๕๓๒ ๕๓๓ ๕๓๔ ๕๓๕ ๕๓๖ ๕๓๗ ๕๓๘ ๕๓๙ ๕๔๐ ๕๔๑ ๕๔๒ ๕๔๓ ๕๔๔ ๕๔๕ ๕๔๖ ๕๔๗ ๕๔๘ ๕๔๙ ๕๕๐ ๕๕๑ ๕๕๒ ๕๕๓ ๕๕๔ ๕๕๕ ๕๕๖ ๕๕๗ ๕๕๘ ๕๕๙ ๕๖๐ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐ ๖๐๑ ๖๐๒ ๖๐๓ ๖๐๔ ๖๐๕ ๖๐๖ ๖๐๗ ๖๐๘ ๖๐๙ ๖๑๐ ๖๑๑ ๖๑๒ ๖๑๓ ๖๑๔ ๖๑๕ ๖๑๖ ๖๑๗ ๖๑๘ ๖๑๙ ๖๒๐ ๖๒๑ ๖๒๒ ๖๒๓ ๖๒๔ ๖๒๕ ๖๒๖ ๖๒๗ ๖๒๘ ๖๒๙ ๖๓๐ ๖๓๑ ๖๓๒ ๖๓๓ ๖๓๔ ๖๓๕ ๖๓๖ ๖๓๗ ๖๓๘ ๖๓๙ ๖๔๐ ๖๔๑ ๖๔๒ ๖๔๓ ๖๔๔ ๖๔๕ ๖๔๖ ๖๔๗ ๖๔๘ ๖๔๙ ๖๕๐ ๖๕๑ ๖๕๒ ๖๕๓ ๖๕๔ ๖๕๕ ๖๕๖ ๖๕๗ ๖๕๘ ๖๕๙ ๖๖๐ ๖๖๑ ๖๖๒ ๖๖๓ ๖๖๔ ๖๖๕ ๖๖๖ ๖๖๗ ๖๖๘ ๖๖๙ ๖๗๐ ๖๗๑ ๖๗๒ ๖๗๓ ๖๗๔ ๖๗๕ ๖๗๖ ๖๗๗ ๖๗๘ ๖๗๙ ๖๘๐ ๖๘๑ ๖๘๒ ๖๘๓ ๖๘๔ ๖๘๕ ๖๘๖ ๖๘๗ ๖๘๘ ๖๘๙ ๖๙๐ ๖๙๑ ๖๙๒ ๖๙๓ ๖๙๔ ๖๙๕ ๖๙๖ ๖๙๗ ๖๙๘ ๖๙๙ ๗๐๐ ๗๐๑ ๗๐๒ ๗๐๓ ๗๐๔ ๗๐๕ ๗๐๖ ๗๐๗ ๗๐๘ ๗๐๙ ๗๑๐ ๗๑๑ ๗๑๒ ๗๑๓ ๗๑๔ ๗๑๕ ๗๑๖ ๗๑๗ ๗๑๘ ๗๑๙ ๗๒๐ ๗๒๑ ๗๒๒ ๗๒๓ ๗๒๔ ๗๒๕ ๗๒๖ ๗๒๗ ๗๒๘ ๗๒๙ ๗๓๐ ๗๓๑ ๗๓๒ ๗๓๓ ๗๓๔ ๗๓๕ ๗๓๖ ๗๓๗ ๗๓๘ ๗๓๙ ๗๔๐ ๗๔๑ ๗๔๒ ๗๔๓ ๗๔๔ ๗๔๕ ๗๔๖ ๗๔๗ ๗๔๘ ๗๔๙ ๗๕๐ ๗๕๑ ๗๕๒ ๗๕๓ ๗๕๔ ๗๕๕ ๗๕๖ ๗๕๗ ๗๕๘ ๗๕๙ ๗๖๐ ๗๖๑ ๗๖๒ ๗๖๓ ๗๖๔ ๗๖๕ ๗๖๖ ๗๖๗ ๗๖๘ ๗๖๙ ๗๗๐ ๗๗๑ ๗๗๒ ๗๗๓ ๗๗๔ ๗๗๕ ๗๗๖ ๗๗๗ ๗๗๘ ๗๗๙ ๗๘๐ ๗๘๑ ๗๘๒ ๗๘๓ ๗๘๔ ๗๘๕ ๗๘๖ ๗๘๗ ๗๘๘ ๗๘๙ ๗๙๐ ๗๙๑ ๗๙๒ ๗๙๓ ๗๙๔ ๗๙๕ ๗๙๖ ๗๙๗ ๗๙๘ ๗๙๙ ๘๐๐ ๘๐๑ ๘๐๒ ๘๐๓ ๘๐๔ ๘๐๕ ๘๐๖ ๘๐๗ ๘๐๘ ๘๐๙ ๘๑๐ ๘๑๑ ๘๑๒ ๘๑๓ ๘๑๔ ๘๑๕ ๘๑๖ ๘๑๗ ๘๑๘ ๘๑๙ ๘๒๐ ๘๒๑ ๘๒๒ ๘๒๓ ๘๒๔ ๘๒๕ ๘๒๖ ๘๒๗ ๘๒๘ ๘๒๙ ๘๓๐ ๘๓๑ ๘๓๒ ๘๓๓ ๘๓๔ ๘๓๕ ๘๓๖ ๘๓๗ ๘๓๘ ๘๓๙ ๘๔๐ ๘๔๑ ๘๔๒ ๘๔๓ ๘๔๔ ๘๔๕ ๘๔๖ ๘๔๗ ๘๔๘ ๘๔๙ ๘๕๐ ๘๕๑ ๘๕๒ ๘๕๓ ๘๕๔ ๘๕๕ ๘๕๖ ๘๕๗ ๘๕๘ ๘๕๙ ๘๖๐ ๘๖๑ ๘๖๒ ๘๖๓ ๘๖๔ ๘๖๕ ๘๖๖ ๘๖๗ ๘๖๘ ๘๖๙ ๘๗๐ ๘๗๑ ๘๗๒ ๘๗๓ ๘๗๔ ๘๗๕ ๘๗๖ ๘๗๗ ๘๗๘ ๘๗๙ ๘๘๐ ๘๘๑ ๘๘๒ ๘๘๓ ๘๘๔ ๘๘๕ ๘๘๖ ๘๘๗ ๘๘๘ ๘๘๙ ๘๙๐ ๘๙๑ ๘๙๒ ๘๙๓ ๘๙๔ ๘๙๕ ๘๙๖ ๘๙๗ ๘๙๘ ๘๙๙ ๙๐๐ ๙๐๑ ๙๐๒ ๙๐๓ ๙๐๔ ๙๐๕ ๙๐๖ ๙๐๗ ๙๐๘ ๙๐๙ ๙๑๐ ๙๑๑ ๙๑๒ ๙๑๓ ๙๑๔ ๙๑๕ ๙๑๖ ๙๑๗ ๙๑๘ ๙๑๙ ๙๒๐ ๙๒๑ ๙๒๒ ๙๒๓ ๙๒๔ ๙๒๕ ๙๒๖ ๙๒๗ ๙๒๘ ๙๒๙ ๙๓๐ ๙๓๑ ๙๓๒ ๙๓๓ ๙๓๔ ๙๓๕ ๙๓๖ ๙๓๗ ๙๓๘ ๙๓๙ ๙๔๐ ๙๔๑ ๙๔๒ ๙๔๓ ๙๔๔ ๙๔๕ ๙๔๖ ๙๔๗ ๙๔๘ ๙๔๙ ๙๕๐ ๙๕๑ ๙๕๒ ๙๕๓ ๙๕๔ ๙๕๕ ๙๕๖ ๙๕๗ ๙๕๘ ๙๕๙ ๙๖๐ ๙๖๑ ๙๖๒ ๙๖๓ ๙๖๔ ๙๖๕ ๙๖๖ ๙๖๗ ๙๖๘ ๙๖๙ ๙๗๐ ๙๗๑ ๙๗๒ ๙๗๓ ๙๗๔ ๙๗๕ ๙๗๖ ๙๗๗ ๙๗๘ ๙๗๙ ๙๘๐ ๙๘๑ ๙๘๒ ๙๘๓ ๙๘๔ ๙๘๕ ๙๘๖ ๙๘๗ ๙๘๘ ๙๘๙ ๙๙๐ ๙๙๑ ๙๙๒ ๙๙๓ ๙๙๔ ๙๙๕ ๙๙๖ ๙๙๗ ๙๙๘ ๙๙๙ ๑๐๐๐

จากเหตุผลต่าง ๆ ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชุมชนได้มีการร่วมกันจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ทั้งสมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำองค์กร ส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและคณะครู ได้มีส่วนร่วมกันจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอจนประสบผลสำเร็จ เป็นโรงเรียนต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการอย่างเห็นในปัจจุบัน

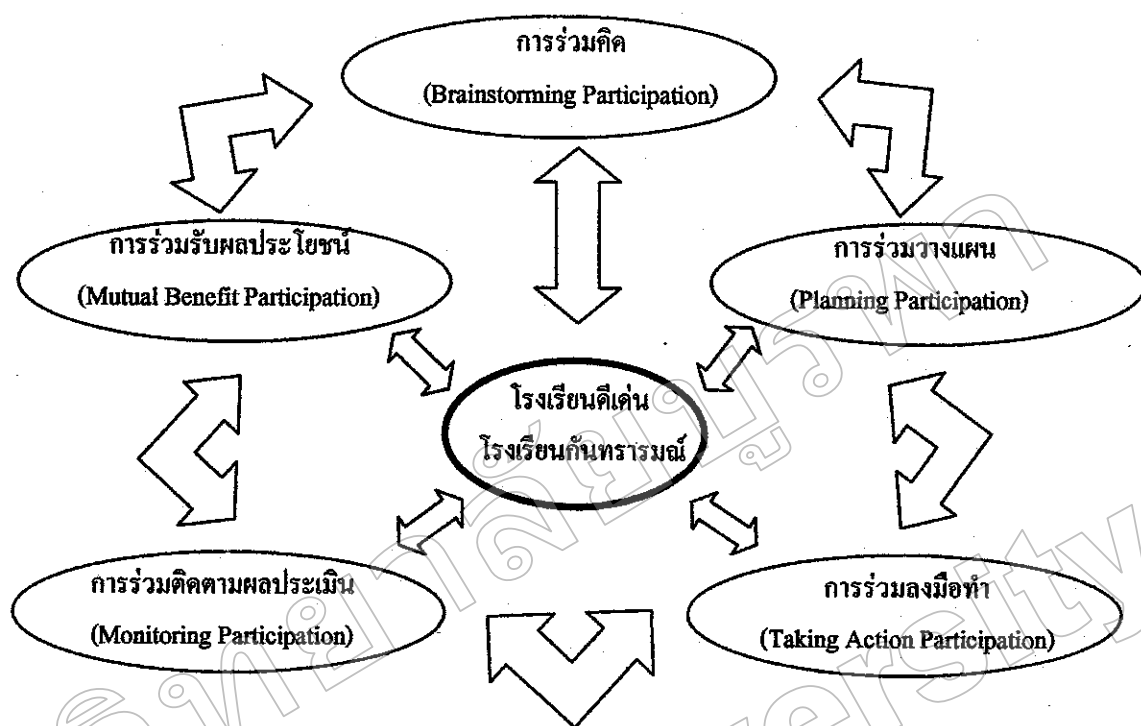
เงื่อนไขการมีส่วนร่วมน้อยในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อย่างไรก็ตาม แม้โรงเรียนจะประสบผลสำเร็จที่ดีแล้ว แต่ในชุมชนกัณฑ์ธรรมณ์ก็ยังมีลักษณะเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่บ้างคือ

1. คนในชุมชนขาดความรู้เรื่องการดำเนินงานของโรงเรียน โดยเฉพาะเรื่องการจัด การเรียนการสอน เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมองว่าตนเองไม่มีความรู้เพียงพอที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังคำสนทนากลุ่มผู้มีส่วนร่วมน้อยตอนหนึ่งว่า “...เรื่องการจัดการเรียนการสอนนี้ ไม่เคยเข้าไปยุ่งกับโรงเรียนหรอก เพราะไม่มีความรู้ ตามหลักสูตรเขาไม่ทัน อย่างคอมพิวเตอร์นี่ไม่รู้เรื่องเลย ถ้าจะช่วยให้ก็คงเป็น เรื่องร่วมปรึกษาคณะที่โรงเรียนขอมา...”

2. เงื่อนไขเกี่ยวกับระเบียบราชการ พบว่า อุปสรรคสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนพบ อุปสรรคในการทำงาน คือ ระบบราชการ ที่มีระเบียบปฏิบัติมากมาย ล่าช้า โดยเฉพาะงบประมาณ ที่จะจัดสรรให้ตามโครงการโรงเรียนในพื้นที่ลุ่มต่ำมาก ดังคำสนทนาผู้มีส่วนร่วมน้อย ตอนหนึ่งว่า “...มีแผนงานและโครงการที่โรงเรียนตั้งไว้ แต่ไม่สามารถทำได้ตามแผนเพราะงบประมาณไม่ได้ จัดสรรมาตามที่ควรจะเป็น ทำให้การพัฒนาโรงเรียนล่าช้า คืออยู่ข้างที่มีชุมชนให้ความช่วยเหลือ อย่างจริงจัง อีกเรื่องที่เป็นปัญหา คือ การขาดบุคลากร บุคลากรที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานกำหนด ได้ยื่นคณะครูพูดว่าขอไปแล้วแต่ยังไม่ได้รับจัดสรรมา ถ้าได้บุคลากรตามเกณฑ์นี้โรงเรียนจะ พัฒนาได้คล่องตัวกว่านี้มาก...” จะเห็นได้ว่าระบบราชการที่ล่าช้าเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขที่เป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียน

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนก้นธารมณเฑียร เปลี่ยนไปจากกรอบแนวคิดเดิมดังที่วางไว้ โดย รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ค้นพบ เป็นรูปแบบที่เป็น กระบวนการ มีลักษณะที่เป็นพลวัตต่อเนื่อง (Dynamic) และมีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน (Interaction) ดังรูปแบบต่อไปนี้



ภาพที่ 6 รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน